

Marshallese

Title 8
Department of Education

Subtitle 2
Education

Part 1
Public Schools

Chapter

Student Misconduct,
Discipline, School Searches
and Seizures, Reporting
Offenses, Police Interviews
and Arrests, Restitution
for Vandalism, Complaint
Procedure and Investigation
of Discrimination, Harassment
(Including Sexual Harassment),
Bullying and/or Retaliation

19

ADMINISTRATIVE RUUL KO AN HAWAII

TAITŌL 8

DEPARTMENT EO AN EDUCATION

SUBTITLE 2

JEĽĀŁOKJEN,

PAAT 1

JIKUUL, KO AN KIEN

JEPTA 19

ENANA MWILIN RIJKUUŁ, KAUWE, AN JIKUUL KÖMMAN
JERBAL IN ETALE IM KAPPOK JABDEWÖT MEN KO IPPÄN
JUON ARMEJ AK IJOKO JIKIN ME REMAROŇ JIPAŇ
LIAKEŁOK JORRÄÄN EO ETALE EO EJ KÖMMAN IKIJJEEN,
REPORTI JORRÄÄN IN RUBE KIEN, INTERVIEW KO AN
BWILIJMÄÄN IM BÖK ÑAN KALBUUJ, KÖRQOLLŁOK IM
UKÖTŁOK ONÄN JORRÄÄN KO ÑAN MEN KO MWEIEN KIEN
KAR KÖKKURI IM KATTOONI, IM KILEN KÖMMAN ABNÖNÖ
IM JERBAL IN ETALE IM KAPPOK MEŁEŁE KO IKIJJEEN
KALIKEKŁOK, KABNÖNÖ AK KAKITÖTÖ (EKÖBA KABNÖNÖIK
JUON IN BABU IPPÄN AK KÖMMAN MANIT ETTOON AK BA
NAAN AK KÖL ETTOON AK EJJAB KÖNAAN), KAMÖRÖ AK
KAAMIJAKE BAR JUON ARMEJ IM/AK IDENONE

Subchapter 1	Naan in Kōmlōt ko Ikijeen Aolep Eoon ko
§8-19-1	Tōmak im ļōmṇak ko kōn meļeļein mour
§8-19-2	Meļeļein naan ko
§8-19-3	Ej jerbal ñān wōn ak ñān ta
§8-19-4	Kajejtokjān im joļok eoon ko rejumae kakien ko ak ejjab maroñ jejjet kūtieer
§8-19-4.1	Jiņwe im maroñ eo an rijikuul eo ñān an ņojak meļeļe ko kake ilo ineeṁman im ejjeļok uwōta
Subchapter 2	Rijikuul eo Enana Mwilin im Kauwe eo Leļok Ñane Ilo liõ in Jikuul eo
§8-19-5	Kauwe ko liļoki; maroñ eo
§8-19-6	Manit ko emo an rijikuul kōmmani; bōd ko kōmmani ilo kilaaj
§8-19-7	Kōmakūti ilo iien eo wōt ilo iien idīñ
§8-19-7.1	Jerbal in etale im kappok meļeļe
§8-19-8	Kabōjrake iumwin jidik iien ak suspend
§8-19-9	Jiņwe ko rej ilok ñān kajjojo armej iumwin kien ñān lale bwe aolep wāween jipañ im kōjparok ko iumwin kien ren ilok ñān er kōn an suspend elonlok jān jonoul raan, kauwe eo ej ñān kōmakūti rijikuul eo jān jikuul eo an, im joloke jān jikuul
§8-19-10	Aetokan an pād iumin kauwe eo leļoke
§8-19-11	Makūtkūt in katakin ko jet an jikuul im men in jipañ ko jet ilo iien ko emōj loe bwe rijikuul ro raar rube karōk ko ilo jepta in
Subchapter 3	Enana Mwilin Rijikuul eo im Kauwe eo Leļok ilo Summer Jikuul
§8-19-12	Kauwe ko liļoki; maroñ eo
§8-19-13	Manit ko emo an rijikuul kōmmani; bōd ko kōmmani ilo kilaaj
Subchapter 4	Jikuul eo ej Kōmman Jerbal in Etale im Kappok Jabdewōt Men ko Ippān Armej ak Ijoko Jikin Ñān Jipañ Liaakeļok Jorrāān eo Etale eo ej Kōmman Ikijeen
§8-19-14	Policy ikijeen kōpeļloki im etale locker ko an rijikuul
§8-19-15	Policy ikijeen an jikuul eo kōmman jerbal in etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrāān eo etale eo ej kōmman ikijeen
§8-19-16	Maroñ eo
§8-19-17	Men ko remaroñ waļok im kōmman bwe en wōnmaanļok im kōmman jerbal in etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrāān eo etale eo ej kōmman ikijeen
§8-19-18	Jerbal in etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej

ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liakełok jorrāñ eo etale eo
ej kōm̄man ikijjeen me emo kōm̄mani

Subchapter 5 Ripooti Jorrāñ ko

- §8-19-19 Ripooti bōd ko ɳae class A im class B me kar kōm̄mani ilo jikuul
- §8-19-20 Ñe juon enaaj ripooti jorrāñ ko rej wałok naaj kōm̄maküt bōd eo jān e ikijjeen jorrāñ ko rej wałok meñe e eo ej emaroñ lukkuun tōllökin bōk eddoin jorrāñ ko (indemnity)
- §8-19-21 Likjab im jab ripooti bōd ko ɳae Class A ak Class B me kar kōm̄mani ilo jikuul; men ko rej wałoktok jāni

Subchapter 6 Interview ko an Bwilijmāñ im Bōk ñan Kalbuuj

- §8-19-22 Interview ko an bwilijmāñ ilo jikuul ikijjeen jorrāñ ko raar wałok ilo jikuul
- §8-19-23 Interview ko an bwilijmāñ ilo jikuul ikijjeen jorrāñ ko raar jab wałok ilo jikuul
- §8-19-24 Bwilijmāñ ej kalbuuj armej ilo jikuul

Subchapter 7 Kōrōollök im ukōtłok oñān jorrāñ ko ñan men ko ɻweien kien kar Kokkuri im kattoni

- §8-19-25 Eddo eo ñan kōlläiki oñān jorrāñ ko jān kar kokkuri ak kattoni men ko ɻweien kien
- §8-19-26 Kilen jerbal ko rekkar ñan kōm̄mani ikijjeen jorrāñ in kókkure ak katton men ko ɻweien kien
- §8-19-27 Emőj jołoke
- §8-19-28 Emőj jołoke
- §8-19-29 Emőj jołoke

Subchapter 8 Kilen kōm̄man Abñōñō im Jerbal in etale im kappok melele ikijjeen Kalijekłok, Kabñōñō ak kakitötöt (ekoba kabñōñōik juon in babu ippān ak kōm̄man ɻanit ettoon ak ejjab kōnaan im kwałok naan im kōl ettoon), Kamōrō ak kaamijak im/ak Idenoñe

- §8-19-30 Kilen kōm̄man abñōñō
- §8-19-31 Jerbal in etale im kappok melele
- §8-19-32 Jerbal in etale im kappok melele ej wōnmaanłok wōt
- §8-19-33 Jipañ ikijjeen kajin, jipañ ikijjeen jeje, ak jabdewōt jipañ ko rekkar im liloki ñan juon eo eaikuji
- §8-19-34 Emo idenoñe
- §8-19-35 Jimwe im maroñ ñan pukōt jipañ ko jet

Note kōn history ak men ko raar walok: Elap wōt an jepta in pedped ioon Department eo an Education "Rule 21, Ikijjeen Kauwe Rijikuul" [Eff 3/28/64; am 11/29/73; am 5/01/76; R 9/1/82]; "Rule 3, Ikijjen Interview Ippān Bwilijmāān im Jibwe im Bōk Rijikuull ūnan Kalbuuj Ilo Awa in Jikuul ko" [Eff 9/23/63; am 6/20/77; R 9/1/82]; "Rule 24, Ikijjeen an Rijikuul Kōbaatat ilo Meļan ko an Jikuul ko" [Eff 3/28/64; R 9/1/82].

SUBCHAPTER 1

NAAN IN KÖMLÖT KO IKIJJEEN AOLEP EOON KO

§8-19-1 Tōmak im Jōm̄nak ko kōn melelein mour. (a) Emōj an Hawaii ejaake im ej rejetake juon system ak wāween kilen katakin ilo jikuul ko an kien ilo aolepen state eo. An wōr kakien bwe aolep ajri rej aikuj jikuul ej kōm̄man im lale bwe juon rijikuul en maroñ jikuul im bōk jelālōkjen. Kobałok ippān katak ko ilo jikuul ilo iiō in jikuul eo, department eo ej leļok ūnan rijikuul ro bar juon iial im iien ūnan aer bar bōk kein katak ko jet ūnan kałaplok jelālōkjen im jerbal in jipañ ko an jikuul ikijjeen aer pād ilo būrookraam in summer jikuul ko me ej an juon make pepe ūne ekōnaan pād ie. Department eo ej jōke bwe enaaj kōm̄mane men kein:

- (1) Leļok ūnan rijikuul ro kein katak im jikin katak ko rem̄man tata ūnan katak;
- (2) Kāälöt rikaki ro rekkar ūnan katakin rijikuul ro; im
- (3) Būrookraam ko jet renaaj jipañ rijikuul ro wōnmaanlōk im lo tōprak ilo aer jikuul.

Ilo 1996, eo department eo eaar jinoe juon wāween ūnan kōkmanmanlōk jerbal ko an etan Comprehensive Student Support System (CSSS), eo im ej kobaik aolep menin ekkatak ko ilo juon, ikijjeen wāween an armej ippān doon ilo jukjukunpād ko, eñjake im Jōm̄nak, im jipañ ko im jerbal in jipañ ko ikijjeen men ko ipelaakid im leļok ūnan aolep rijikuul ro ūnan jipañ er kowōnmaanlōk aer ekkatak im tōpar joñak ko reutiej ilo kilen ekkatak. CSSS ej juon jukjukunpād in ro rej kea im jipañ doon ikōtaan rijikuul ro, rikaki ro, baamle ko, im opiji ko rej jerbal ippān doon ūnan loloorjake jerbal in jipañ ko rekkar ūnan aolep rijikuul ro ilo iien ko rej aikuji. Mejānkajjik eo an school system in ej ūnan leļok katak ko ilo wāween eo ejokwane, ilo kea, kōkkajiriri ilo iakwe, im kilen katakin ko rej ilo laajrak im wāween ko rem̄man ūnan ekkatak.

(b) Ej an aolep rijikuul ro eddo eo ūnan kwałok aer kautiej, bōk eddo, ilo ejjełok kalijekłok, jokwane im en em̄man mwilier ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo makūtküt ko department eo ej bōk eddoier ilo imōn jikuul ko im ilikin imōn jikuul ko. Department eo ej rejetake men in ikijjeen an kar kajutak juon wāween eo me ej em̄maküt im kōm̄man jerbal ko ūnan leļok katakin im kauwe ūnan aolepen jikuul ko.

(c) Ijoke, elāññe mantin rijikuul eo erube policy ko, ruul ko, ak kien ko an department eo emōj kar karōki, kien ko an state ak an local, department eo emaroñ kōm̄man jabdewōt em̄maküt ko rekkar ūnan kauwe ekkar ūnan jepta in. Unin kauwe eo jikuul eo ej kōm̄mane ej ūnan:

- (1) Juurake im kōm̄man bwe mejatoto in jikin jikuul im ekkatak eo en jokwane wōt im ineem̄man;
- (2) Katakin im kwałok kōn mwil ko rekkar me ewōr tokjāer ūnan kilen

- katakin ko im ñan an juon make eddōk im rüttołok;
- (3) Kabbweer rijikuuł ro jän aer kōm̄mani jet men ko rej kókkure wünleplep in jikuuł im bök jelälöökjen ak rej jet menin kókkure juon make, kōjerataik juon make ak kwałok jab kea kōn armej ro jet;
 - (4) Kōm̄man bwe rijikuuł ro ren kwałok mwil ko rekkar aolep iien ñan lale bwe aolep makütküt in ekkatak ko im eddo ko ren jab böjrak; im
 - (5) Kaböjrak jabdewöt kalijekłok (ekoba kalijekłok ko rejumae kakien ko), kabñöñō ak kaktötö (ekoba kabñöñō ak kaktötö ko ñan booje juon in babu ippān ak kōm̄man manit ettoon im kwałok naan im kōl ettoon), ak kamōrō ak kaamijake juon rijikuuł pedped ioon kakien eo ej kōjparok kumi in armej ro jän an wałok kalijekłok ńae er.
- (d) Juon rijerbal in jikuuł eo ej kōm̄mane ak bök kuñaan ilo juon búrookraam an jikuuł, makütküt, ak juon iien department eo ej bök eddoin ak eaar komälimi, ak kar hire e bwe en kōm̄mane juon jerbal in katakin, ejimwe im ekkar an kōtmäne bwe enaaj ejjełok menin kabañbañ im kaamijak ikijjeen poktak ko ak wäween ko reläj im menin kókkure ko, ak aolep men kein, rijikuuł ro renaaj kōm̄mani ñane.
- (e) Koba ippāan kilen kauwe eo lełoke im kar kōm̄mane ekkar ñan jepta in, naaj aikuj kōrøllłok im kōlläiki oñān jorrään ko kar kōm̄mani ñan men ko mweien kien ak ikijjeen likjab im jab kōjparok ekkar ñan naan in kōmlöt ko ilo jepta in. Unin kōrøllłok im kōlläiki oñān jorrään ko kar kōm̄mani ñan men ko mweien kien ej ñan kabbweer manit rot in ej kókkure ak katton men ko mweien kien ak mweien bar juon ak likjab im jab kōjparok im ñan lale bwe en bar røllłok oñān ko kar kōlläiki ñan jorrään ko kar kōm̄mani ñan men ko mwien kien im kōn likjab in jab kōjparok.
- (f) Ewör iien ko enaaj men in aikuj bwe bwilijmäñ ro ren kōm̄man interview ippān rijikuuł ro ak bök er ñan kalbuuj. Jepta in ej baräinwöt kein kōjparoke jimwe im maroñ ko im ñan emman eo an rijikuuł ro rej päd ilo jikuuł, ñan boro-kuk ippān bwilijmäñ ro ilo aer kōm̄mani jerbal ko aer, ñan däp̄ij wöt mejatoto eo an jikin jikuuł, eo im ej ñan kameejlok im kalikkar eddo ko an rijerbal ro an jikuuł. [Eff 9/1/82; am 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-2 Mełelein naan ko. Äinwöt aer jerbal ilo jepta in:

“Naan eo ej kōmetak ak kókkure” mełelein naan ko rej wałok jän men ko jej ba ilo ad kōjerbal naan ko ilo juon wäween ejekkar im emaroñ koba im ejjab men kein wöt kanejnej, kūri juon kōn jet kain eat ak eat nana, ak naan ko rettoon.

“Kōjorrään ak kōmetak änbwinnin bar juon (assault)” mełelein ñe juon eaar pepe bwe enaaj kōm̄mane, ilo an jelä, jelmäne, ak ilo an kääłöt im jän kōñaan eo an kōm̄man jorrään elap ñan änbwinnin bar juon armej kōn kein kókkure ak manman ak ilo an ejjełok kein kókkure ak manman ko rekauwötata.

“Kamōrō ak kaamijake (bully)” mełelein jabdewöt jeje, ilo naan, pijs, ak men ko kōm̄mani kōn pein ak änbwinnin me ej kōmetak, kōjorrään, kajookok ak kaamijake juon rijikuuł, ekoba ro rej päd iumwin kōjparok an kakien jän an wałok kalijekłok ńae er, me ebwe an ląp im nana, killiddäp, ak emōñäne ñan joñan en etal im kōm̄man bwe jikin jikuuł im bök jelälöökjen eo en juon jikin ekaamijak, jej lõjñöñ in etal ñane, ak ewör mejatoto in an wōr kein kókkure ilo jikin jikuuł eo.

“Koqt” mełelein deloñe ak pädwöt ilo an ejjełok mälim jän jikuuł ilo juon em me ej an department eo ak department eo ej kōjerbale ilo an kar peke in

kōm̄mane juon jorrāān in rube kien ɳae juon armej, ak ɳae men ko m̄weiien jikuul, ak men ko jet rej pād ilo jikuul eo.

“Child Welfare Services” melelein Jikin Leļok Jerbal in Jipañ ko an Ajri eo ej an State eo an Hawaii Department eo an Human Services.

“Civil Rights Compliance Branch” melelein ra eo ej pād ilowaan department eo im ej an eddo etale ak monitor im/ak kōm̄man jerbal in etale im kappok melele ko ikijen kalijeklōk, kabnōñō ak kakitōtō (ekoba kabnōñō ak kakitōtō ko ɳan booje juon in babu ippān ak kōm̄man ɻanit ettoon im kwałok naan im kōl ettoon), im/ak abnōñō ko kōn kamōrō ak kaamijak āinwōt an jepta in kōmeleleiki.

“Cut kilaaj” melelein ɳe juon rijikuul ej jako jān kilaaj ilo an ejjeļok mālim.

“Superintendent eo an jikuul ko (complex area superintendent)” melelein rijerbal eo ej an eddo ak chief administrative opija eo ɳan jikuul ko ej bōk eddoier im aolepen melan im imōn jikuul ko ilo area ko an jikuul.

“Mweiuk ak men ko emo kōm̄mani ak wōr ippān armej (contraband)” melelein juon mweiuk ak mweien armej, ijellokun men ko emo iumwin kien ɳan kōm̄mani ak emo an wōr an juon, eo im, āinwōt an komeleleiki ilo ruul ko an jikuul, emo an wōr ak bōktok ɳan imōn jikuul ko āinwōt ke ilo iien ko moktałok eaar tōlōk ɳan an kokkure ānbwinnin juon ak kabōjrak jikuul im jerbal ko an jikuul.

“Uno ko rekajoor ak kein kōm̄man uno ko rekajoor me kien ej control kōjerbali (controlled substance)” melelein uno ko rekajoor ak drug āinwōt an kwałok melelein ilo paat I ɳan V ilo jepta 329, Hawaii Revised Statutes.

“Kajimwe im kweiłok ippān rijikuul” melelein juon rijikuul ej etal im kweiłok ippān juon administrator, rikaki eo (ro) an, im/ak jinen ak jemān im ej bōk naan in kōmelele ko kōn kilen kwałok ɻanit ko rekkar.

“Kōmaküti ilo iien eo wōt ilo iien idīn” melelein jołoke ilo iien eo wōt juon rijikuul jān jikuul ilo juon iien idīn, kōnke mwilin rijikuul eo ej lukkuun kalikkar bwe, ewōr menin kauwōtata ej pojak in wałok im ekokkure jokwane eo an make ak an ro jet, ak rijikuul eo elukkuun tar jān joñan an nana tammin im kokkure aenōñman im kōm̄man bwe en aikuj jołoke rijikuul eo ilo iien eo emōkajtata ɳan dāpij wōt jimwe im maroñ eo an rijikuul ro ɳan jipadōk jelāłokjen ilo ejjeļok men in kabañ er.

“Kamōrō ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbullying)” melelein men ko kōm̄mani im jilkinłok ilo kein jerbal ko rej le computer ak electronic, ekoba im ejjab men kein wōt jilkinłok ilo Internet, cell phone, ak men ko jet jej jibwi im kōjerbali me rej le computer ak wireless im juon rijikuul eaar jino jilkinłok ɳan bar juon rijikuul ak rijerbal in department eo me ekōmetak, kōjorrāān, kajook, ak kamijak rijikuul eo ak rijerbal eo; im ebwe an ɻap an nana, killiddāp ak emōñāñe, ɳan joñan en etal im kōm̄man bwe jikin jikuul im bōk jelāłokjen eo en juon jikin ekaamijak, jelōłñōñ in etal ɳane, ak juon jikin ewōr kokkure ie. Kamōrō ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbullying) emaroñ wałok:

- (1) Ilo campus, ak ijoko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien makütkt ak juon iien elāp department eo ej bōk eddoin ilo ak ilikin imōn jikuul;
- (2) Ilo jikin kōkon melele ko ak computer ko an department eo ilo an ejjeļok ɻanit in kōmālim jān department eo; ak
- (3) Ilo computer network eo ej pād ilikin campus eo, eļaññe ɻanit eo ejelöt aolepen jikin jikuul ko.

Barāinwōt, kamōrō ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbully) emaroñ bar pedped ioon ɳe armej eo ej mōttan ro kōjparok er jān an wōr kalijeklōk ɳae er, ekoba im ejjab men kein wōt, armej in ia, kōlars in kilin, kabuñ,

kōrā ak emmaan, eñjaak eo an ñe e emmaan ke ak e kōrā, emmaan ke ak kōrā ekkar ñan lōmñak an armej ak manit, wāween an kwałok ak ba ñe e kōrā ak e emmaan, dettan, aelõn eo an, rütto ro an, ñe ewõr an utamwe ak mõjno in änbwin ak kõlmänłökjen, paotokin im kadkadin, im joñan kilaan ippān armej ro im jukjukunpäd eo.

“Men ko rekauwötata, ak ‘kein kokkure’” melelein jabdewöt kein rubrub, kein jerbal, men eo kobwebwein, ak chemical, meñe emour ak ejjab mour, eo im ilo wāween köjerbale ak lōmñak in köjerbale jejełā bwe emaroñ kõmman bwe en wõr ej mej ak jorräan änbwinnin. Waanjoñak ko kõn kain men rot kein ekoba im ejjab men kein wõt bakbõk ko, paip ko kõmmani ñan kein baam, kabbokbok, pepper spray, mace, kein karate äinwõt alal im kein kadkad ko annañin iju; im men ko jet äinwõt paip ko, alal ko ak botta in iaku ko ñan dõñöt armej kake im kõmman jorräan ak kaamijake in köjorräan änbwinnin.

“Kein ire ak manman ko rekauwötata” melelein juon kein jerbal me kar kõmmane ñan juon wõt wün eo im ej ñan kõmman jorräan ñan änbwinnin juon ak bõk mour eo an. Waanjoñak ko kõn kain kein jerbal rot in ekoba im ejjab men kein wõt jäje dirk, bakbõk dagger, bakbõk butterfly, bakbõk switchblade, blackjack, joot in bu slug shot, billy, metal knuckle, ak kein ire ak manman ko jet me remaroñ kõmman jorräan ñan änbwin ak bõk mour eo an juon.

“Department” melelein department eo an education ak jikin jeläłökjen.

“Detention” melelein däppi rijikuul eo bwe en päd wõt ilo campus eo an jikuul ilo awa ko ejjab awa in jikuul ñan kõmman bwe rijikuul eo en aikuj kõmmani katak ko an ilo kilaaj ko an ak jerbal ko jet riperbal ro an jikuul renaaj lełok bwe en kõmmani äinwõt juon kein kauweiki kõn an nana mwilin.

“Kauweiki ikijeen kõmaküti ak transfer” melelein kõmaküti rijikuul eo jän jikuul eo ej jikuul ie kõn an kar rube section 8-19-6. Kauweiki ikijeen kõmaküti ak transfer ejjab koba case ko ikijeen kajejtokjän mälim eo kar kadeloñe rijikuul eo ilo jikuul eo ejjab an ekkar ñan atreej in mwéo imõn iumwin jepta 13 in taitöl 8 ikijeen wāween ko rewałok me unin kar kõtlok an jikuul ilo jikuul eo ejjab an ekkar ñan atreej in mwéo imõn enaaj ejjełok kütien kiö.

“Kaliłekłok” melelein jab kobaiki bwe en bõk kuñaan ilo ak jab kõtłok an bõk jipañ ko jän opij eo elap an department eo ilo bürokraam in jikuul ko an im makütküt ko, ak ñe ejjab eoktak kilen kõmman ñan juon rijikuul kõnke ej möttan ro kakien ej kõjparok er jän an wałok kaliłekłok ñae.

“Baer ak joloke” melelein kõmaküti im joloke juon rijikuul jän jikuul ko an kien ilo Hawaii ñan Aolepen iiõ in jikuul eo ak ñan juon töre en jab dikłok jän juon iiõ ikijeen rube ruul ak kien ko ikijen bu.

“Jabdewöt manit ko im röloke kien im kokkure aenõmman im jokwane eo an armej” melelein manit ko ak makütküt ko ioon campus ak ijoko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo juon iien makütküt ak juon iien elap department eo ej bõk eddoin ilo ak ilikin imõn jikuul ko:

- (1) Ire ak kaamijake ro jet, ak eläj ak ej uwõjak im nana tammin äinwõt büroñ ak lamõj, ak men kein jimor;
- (2) Kõmmani ainikien ko rejekkar ñan kõmman aploñloñ ilo iien jikuul im jerbal ko an jikuul;
- (3) Kwałok jabdewöt naan ko redo, kõmmane pein, wāween ko jet kwałoki kõn änbwinnin, ak kwałok naan eo ej kõmetak ak kokkure ñan jabdewöt armej ro rej päd ijo, eo im ejjełok pere ke enaaj kaal an wõr menin kokkure;

- (4) Kōmman wāween ko rekauwōtata ak wāween ko renana im ettoon ñan armej ikijjeen jabdewōt men ko ej kōmmani me eban kōmmani iuñwin jabdewōt license ak permit ko rej komālimi kōmmane juon men;
- (5) Kōmman kaburbur ak kabañbañ ñan jabdewōt armej ilo jikuul, ko an kien ñan uññar ak kajjitōk jipañ ñan rijeramōl ro ak jipañ ko jet; ak
- (6) Kepaak ānbwinnin ro jet ilo wāween ko rejekkar ekoba im ejjab men kein wōt an armej errā in babu ippān doon ak kōmman manit ettoon ak aer errā in jibwe ānbwinnin doon, ak men kein jimor.

“Men ko kōbwebweien uno ko rekajoor ak drug (drug paraphernalia)” melelein jabdewōt kein jerbal ko, men ko rej wałok jāni, ak jabdewōt kain men ko rej itok ippāer tok, ak kobain aolep men kein me rej kōjerbali, kar lōmṇak in kōjerbali, ak kōmmani ñan kōjerbali, ñan ekkat, madmōdi, kōmman, kōkonī, eati, nooji, wāiki, kañi, kōbotuut, ak wāween ko jet ñan kadeloñi uno ko rekajoor im men ko jet ãinlōkwōt im kien ej control kōjerbali na ilowaan ānbwinnin erube naan in kōmlōt ko ilo jepta in. Ekoba, im ejjab men kein wōt:

- (1) Aolep men ko emōj kōpooji ilo set (kits), men ko kōjerbali kōn peid ak device ko, kein jerbal, kein jerbal ko ñan kōjjennolołok men ko jān doon, boun ko, blender ko, bowl ko, nine ko, jibuun ko, uno ko rowaitoktok, bujeeñ ko, kilin leta, men ko jet kōjerbali, lōmṇak in kōjerbali, kōmmani ñan kōjerbali im kopooji, jerbali, iioki ak kāreiki, kōkonī, ak nooji uno ko rekajoor ak men ko kien ej control e kōjerbali;
- (2) Wā ko kōjerbali ñan wāiki ānbwinnid, nitōl ko, im men ko jet kōjerbali, lōmṇak in kōjerbali, ak kar kōmmani ñan kōjerbali ñan wāiki uno ko rekajoor ak men ko kien ej control kojerblai ñan ilowaan ānbwinnin armej;
- (3) Men ko kōjerbali, lōmṇak in kar kōjerbali, ak kar kōmmani ñan kōjerbali ñan kañi, kōbotuut, ak ñe ejjab kadeloñ marijuana, cocaine, hashish, ak hashish oil, ak men ko jet mōttan methamphetamine, ak anabolic steroid ko ñan ilowaan ānbwinnin armej, ãinwōt kain en an:
 - (A) Aen ak matōl, alal, kilaaj bato, acrylic, deka, pōd ak plastic, ak paip ko kōmman jān ceramic, paip in dān, kōbatat im kein pinej botid ak mask ko, kein dāpij men ko relukkuun dik ak roach clip ko; melelein jabdewōt men ko kōjerbali ñan dāpij men ko emōj tili ãinwōt jikka marijuana ko, me relukkuun dik ak lukkuun kadu ñan ad jibwi kōn peid;
 - (B) Jibuun in cocaine ko relukkuun dik, im kein kōjerbal cocaine ko etaer vial ko, bong ko, ice paip ko, ak chiller ko; im
 - (C) Jabdewōt im aolep men ko kōbwebweien uno ko rekajoor ak drug ko ãinwōt kar komeleleiki im kwałok meleleier ekkar ñan section 329-1, Hawaii Revised Statutes ak Kakien ko an Hawaii.

“Rijerbal in Education ak Jikin Jełälökjen” melelein jabdewōt rijerbal in opij ak administrator, specialist, counselor, rikaki, ak rijerbal in department eo, ak juon armej ej volunteer ilo juon bürookraam an jikuul, makütüküt, ak juon iien me department eo ej bōk eddoik ak eaar komālimi, ak juon armej department eo eaar kooñtōreake bwe en kōmman jerbal in rikaki.

“Bōk men ko ḡweien bar juon ilo an kōjerbal kajoor ak kaamijak (extortion)” melelein juon men me juon armej ej kōmmane im ej:

- (1) Bōke, ak kōjerbal an kajoor im control e, men eo ḡweien ak jrbale in jipañ eo ans bar juon armej im ej lōmṇak in bōke men eo ḡweien armej eo ak kōjerbale armej eo ilo an kaamijke ilo

naan ak men ko ej kõmmani ñane ñan:

- (A) Kõmman jorrään ñan änbwinnin armej eo eaar kaamijake ak ñan jabdewöt armej ilju im jeklaj;
 - (B) Kõmman jorrään ñan men ko ɻweien;
 - (C) Liküt armej eo kaamijake ak jabdewöt armej ilo kalbuuj ak däpiji bwe en jab makütküt;
 - (D) Kwałok juon melele eñojak im ejjab ñan an jabdewöt jelā ak kwałok juon melele ilo jikin leto letak melele ko bwe armej ren loi, meñe emool ak ejjab ɻool, im emaroñ kõmmani bwe ren kütötöki jet armej, na ruõn, ak kajirere kake, ak kókkure credit eo an armej eo ak etan ippän business ko;
 - (E) Kwałoki melele ko armej eo rej kaamijake ej kajjioñ ñooji ak jabdewöt armej;
 - (F) Kwałok ɻool ñan lełok melele ko, ak däpиж naan in kamool ko ak melele ko ikijeen claim eo an bar juon ak ñan jojomare;
 - (G) Bōke ak däpiji kõmmane juon emmaküt ãinwöt juon eo ej jerbal ñan kien, ak kõmman bwe juon eo ej jerbal ñan kien en bōke ak däpiji jän an kõmmane emmaküt eo;
 - (H) Kõmman kõjjörak ak wõnmaanłok wõt kõn juon strike, kabõjrak kobałok ippän ak jemjerä ippän juon, ak wäween ko eierłokwöt kumi in armej ro rej kõmmani, ñan bōk men ko ɻweien juon ak ejjab juon men kumi eo ej akwelap in bōke ak raar bōke ñan an kumi eo bōk tokjän eo im rijikuul eo ej ba ej päd ilo etan ak ilo ɻool ejjab; ak
 - (I) Kõmman jabdewöt kain emmaküt ko jet me emmaküt eo make ejjab lukkuun
jibañe armej eo ej kõmmane emmaküt eo nbõtab ej alikkar ke enaaj bwe an kõjorrään jet armej ikijeen äjmour eo an armej eo, jokwane, jelälökjen, business, kõmman call, jikin jerbal, jääñ ko an, etan, ak kõtaan eo an ippän ro jet;
- (2) Kipel ak kareel bar juon armej bwe en kõmmane juon manit me ewõr an armej eo jimwe im maroñ iumwin kien ñan jab bōk kuñaan ie ak ñan jab bōk kuñaan ilo manit eo me ewõr an armej eo jimwe im maroñ iumwin kien in kõmmane ikijeen an kaamijake ilo naan ak men eo ej kõmmani ñan an kõmmane jabdewöt iaan men ko rej alikkar ilo paragraph (A) lok ñan (I) kõn melelein naan in; ak
 - (3) Kõmman ak bar kaetokłok kütien jabdewöt muri ak credit, ak bōki jabdewöt jääñ ko jän an aetokłok kütien credit eo ikijeen an bōke ilo an kõjerbal an kajoor im control e bwe en bōke.

“Ire” melelein kõmman kõjjörak ak ūrōj juon in kakköloloiki im kaal an wõr itaak ippän doon ilo illu ak akõjdat. Ire ekoba im ejjab men kein wõt:

- (1) Kõmmaejeke änbwinnin doon ilo aer illu ak akõjdat;
- (2) Kakütötöki, kabñõñöki, kaamijake, ak kókore ro jet im kõmman bwe ren itaak ippän doon ilo illu ak akõjdat;
- (3) Idenone ilo kõmetak änbwinnin bar juon kõn an kakütötõ, kabñõñõ, kaamijak, ak manit ko rej kókore; könnaan im kõmman kõjjörak; ak
- (4) Bōk kuñaan ilo ire eo ilo an juon päd ijo im pikpikür kõloier ñan ire.

“Bu” melelein:

- (1) Jabdewöt kein ire ak kein tariñae ekoba im ejjab men kein wõt bu

- starter, shotgun, air gun ko me ekoba BB gun ko, pellet gun ko, paintball gun ko, ak lippān ak cross bow ak jabdewōt men eo kōjerbale me enaaj ak kar kōm̄mani bwe en ak en maroñ pidodo ukōti ñan buuk nabojtak men eo ilowaa;
- (2) Änbwinnin ak lowaan jabdewōt kain kein ire ak kein kókkure;
 - (3) Jabdewōt muffler an bu ak kein jołok ainikien bu ak silencer; ak
 - (4) Jabdewōt kein kókkure ak kōm̄man jorrāän. Naan in “kein kókkure ak kein kōm̄man jorrāän (destructive device)” melelein:
 - (A) Jabdewōt kein rubrub, kein baam, ak kiaj baijin:
 - (i) Bokutañ;
 - (ii) Kein rubrub;
 - (iii) Rocket ewōr an joot in rubrub;
 - (iv) Missile ewōr an kein rubrub ak kein baam;
 - (v) Aujiid in baam; ak
 - (vi) Jabdewōt kein kókkure ko aierlokwōt jabdewōt iaan kein kókkure ko komeleleiki ilo eoon eo moktałok;
 - (B) Jabdewōt kain kein ire ak kein tariñae me enaaj, ak emaroñ pidodo ukoti ñan buuk nabojtak joot eo ilowaan, ekoba im ejjab kein ire ak kein tariñae rot in wōt me kōjerbale ñan buuk nabojtak missile ko ekoba im ejjab kein ire ak kein tarine rot in wōt me kōjerbale ñan buuk nabojtak missile ko jān juon kein rubrub ak men ko jet kōjerbali ñan rubrub; aks
 - (C) Kobain jabdewōt ak paat ko kar kōm̄mani ak lōm̄nak in kōjerbale ñan uköte jabdewōt kein kókkure ko komeleleiki ijin ilōñ, im jān men kein emaroñ pidodo kōm̄man kein kókkure jāni.

“Jain ak je juon jeje im ba bwe jain eo ak jeje eo ej lukkuun an bar juon armej (forgery)” melelein:

- (1) Juon rijikuuļ ej jaini juon eat me ejjab etan rijikuuļ eo make ilo juon pepa ak;
- (2) Kōm̄man kabe in men ko ilo jeje ak bar kōm̄man kabe in jet men kar jei moktałok ilo kilaan rube kien ãinwōt ticket ko ñan kōbudget ak ticket in alooj ikkure ak sports.

“Gamble” melelein lał kake ak likūt ilo kauwōtata juon men eo elap aorōkin ikijeen alikkar in juon jiae in kajjidede ak juon men me emaroñ wałok ilju im jeklaj me armej eo ejjab maroñ control e ak ejjełok kilaan ie, ikijeen juon kon ak melele bwe armej eo ak bar juon armej enaaj bōk men eo eaorōk elāññe juon men enaaj wałok. Gamble ejjab koba jerbal ko ippān business kōm̄mani ilo mool im jimwe im remālim ium̄win kakien ko ikijeen contract ko, ekoba im ejjab kain contract rot in wōt ñan wiaiki ak wia kake ilo raan ko rej itok menin joortoklik ko ak men ko raorōk ñan mour, im kon ko ñan kōlläiki juon men kar luuji itok wōt jān juon men eaar wałok jān kajjidede, ekoba im ejjab kain contract rot in wōt me ej kōmmaküt bōd eo jān juon armej ikijeen jorrāän ko rej wałok meñe e eo ej armej eo im ej lukkuun töllōkin bōk eddoin jorrāän eo (indemnity) ak joortoklik in life, health, im accident insurance.

“Kwałok ñe kōrā ak emmaan (gender expression)” melelein wāween eo juon armej ej jutak ilikin ak kwałok kōn kōrā ak emmaan ekkar ñan lōm̄nak an armej ak manit (gender) ñan ro jet, ekkā ikijeen mantin, nuknuk ko an, style in kolan bōran, maküküt ko an, ainikien, ak kōl ko an.

“Emmaan ak kōrā ekkar ñan lōmṇak an armej ak manit (gender identity) melelein eñjake eo an juon armej itulowaan, ej lukkuun eñjake ke e emmaan, kōrā, ak bar juon kain, meñe kadkad in ñe e kōrā ke ak emmaan eoktak jān wāween kar kōmanmane ak kar lelok bwe en kōrā ak emmaan ke eaar lotak. Aolep armej im wōr kadkadier ñe er kōrā ak emmaan.

“Kabñōñō ak kakitōtō (harassment)” melelein jabdewōt kain kaamijak, kōmmatōr, ak manit ko relāj, me remaroñ liküt ilo jeje, naan, ak ilo ānbwinnin armej, im kōm̄mane ñae rijikuul, ekoba ro me rej mōttan ro kakien ko rej kōjparok er jān an wałok kalijekłok ñae er. Manit ko rej kabñōñō ak kakitōtō rej aikuj kōm̄man bwe en wałok men kein:

- (1) Kōm̄man bwe en wōr unin an juon rijikuul lōlñōñ bwe enaaj wałok jorrāñ ñane ak men ko ḡweien;
- (2) Kabōjrak an juon rijikuul kōm̄mani katak ko an, iialin kappok jeraamman ko repellłok ñan bōki, ak menin jipañ ko; ak
- (3) Kokkure an koñ im laajrak wāween an jikuul eo kōm̄mani jerbal ko an.

“Kōm̄mane juon men elukkuun kakijoñōñ ak lukkuun nana ak kajookok ñan kwałok ke komaroñ deloñ im mōttan juon kumi (Hazing)” melelein jabdewōt kain manit ak kilen jino kadeloñe juon ñan jabdewōt doulul an rijikuul ak makütküt, meñe ilo campus ak bar jet iaan jikin ko an department eo, ilo iaal in itotak ko an department eo, ak ilo juon ieen makütküt ak iien ko rellap department eo ej bōk eddoin ilo ak ilikin mōko imōn jikuul, eo im eaar baj itok wōt in kōm̄mane jān kōnaan eo an make ak ilo an jab ekkōl in liküt ilo kawōtata ājmour in ānbwinnin im kōlmāñłokjen eo an jabdewōt rijikuul. Kain manit rot in ekoba, im ejjab men kein wōt deñōte kōn to ak kein deñdeñ, ḡane, tile, booje bwe en kōm̄man exercise kan redro, likūti iumwin al, ilo lukkuun mōlo, booje bwe en kañe jabdewōt kain mōñā, dāñ in kadōk, uno kajoor ak men ko aierłokwōt, kōm̄man bwe en kelwaan im likūti bulōn armej ijoko elōñ armej ie, ak jabdewōt kain kōm̄man ko jet rej booje bwe en kōm̄man men ko redro me ejjelok pere ke renaaj kokkure ājmour eo an ilo ānbwin im kōlmāñłokjen, ak men kein jimor, ak jokwane eo an jabdewōt rijikuul, ak ej kōm̄man bwe jabdewōt rijikuul ren lukkuun ḡap an aer kōmālij im aer lōmṇak, ekoba jabwe aer kiki ak kakije, aetok aer make iaer, ak kajook er.

“Hijack” melelein ñan bōk men ko ḡweien bar juon armej ilo an kōjerbal an lāj im kajoor ak kaamijake armej eo bwe en mijake.

“Uror ak mōrō (homicide)” melelein kōm̄man bwe bar juon armej en mej.

“Kōjerbale ilo wāween ko rejekkar ak ewōr kajitōk kaki, ak men kein jimor, men ko kōbwebweien internet im kein jerbal ko an” melelein bwe rijikuul eo eaar jab ḡoor wāween ko emōj karōki ñan ḡoori kōn kilen kōjerbali kein jerbal ko rej le computer ak technologhy ak guideline ko an state eo department eo ej pād ie im jikuul eo. Waanjoñak ko kōn kilen kōjerbali computer im network ko an department eo me rejekkar ak ewōr kajitōk kaki ekoba im ejjab men kein wōt ñan kōm̄man bwe en jab jerbal ak ellāłok jān men ko rej pinej deloñi ak an deloñ ilo, kein gamle ko ak software in gamble, jikin leto letak al ko ak software in al, ak pija ko renana im ettoon im rejjab ekkar ñan jipadpad eo im wünleplep eo an department eo.

“Uno ko rekajoor emōj kamoiki ekkar ñan kakien” melelein uno ko rekajoor im men ko aierłokwōt, ewōr ippāñ juon, leto letak, kañi, kōm̄mani, kōjerbali, wia kaki, ak bōki to bōkitak, ko me emōj kamoiki

iumwin jepta 329, Hawaii Revised Statutes im jepta 712, paat IV, Hawaii Revised Statutes.

“Kein jipañ kōmadmōde abañ ko ilo mōkaj (immediate interventions)” melelein jerbal in jipañ ko kajojo rej kōmman ilo iien eo emōkajtata, ak jab rumwijklök jān jiljilimjuonñoul-ruo awa ālikin an abñōñō eo ak complaint eo tōpraklök, ippān juon iaan ak erro Jimor riabñōñō eo/eo eaar jorrāān ak respondent eo me e eo ilo abñōñō eo ñe ekkar ñan kōjparok rijikuul ro jān jabdewōt kabñōñō ak menin kaamijak ak kamōrō, ekoba kalijeklök ko ñae kōn ia eo ej itok jāne, wāween ko kōn an armej babu ippān doon ak kōmman manit ettoon, ak kalijeklök ñae juon kōnke ewōr an utamwe ak mōjño in ānbwin ak kōlmāñlokjen, kabñōñō ak kamōrō. Kein jipañ kōmadmōde abañ ko ilo mōkaj remaroñ liloki mokta jān an wōr jerbal in etale im kappok melele ak ilo iien eo jerbal in etale eo im kappok melele ko ejjain bōk jikin. Kein jipañ kōmadmōde abañ ko ilo mōkaj me rej kōttar wōt alikkar in jerbal in etale im kappok melele eo emaroñ koba jerbal ippān juon ñan jipañ im lelok kōkapilōklök ak counseling, kaetoklök iien ak wāween ko jet ñan kōmman oktak ilo course eo, kōmman oktak ilo men ko ej jerbali ak raan im awa in kilaaj ko, jerbal in jipañ ko ilo campus ñan kōjparok juon jān jorrāān, kamo an pade ko kepaak ak kōnnaan ippān doon, iien leave ak kakkije jān jerbal, kōlaplök security im waaje jet jikin ko ilo campus eo, ak wāween ko jet āñlōkwōt in. Department eo emaroñ kōmmane bwe kein jipañ kōmadmōde abañ ko ilo mōkaj ren bōk jikier ekkar ñan case ko iumwin jidik iien ak ālikin an loe abñōñō eo im mokta jān an wōr jabdewōt alikkar — jān jerbal in etale im kappok melele eo, ikijen wāween kauwe, ak wāween ko ñan kajimwe bōd eo — emōj kōmman pepe kake. Wāween kein ñan jerbali remaroñ kōmmani ñan kōjparok riabñōñō eo/eo eaar jorrāān im men ko ej iioni im wałok ñane ilo jikuul im bōk jeļāłokjen, lale bwe aolep pade ko ren jokwane im aolep ro uwaan department eo, dāpij wōt tiljek im mōol eo an jerbal in etale im kappok melele im/ak wāween kōmadmōd, im bōbrae an walok jumae. Enaaj wōr kein jipañ kōmadmōde abañ ko ilo mōkaj naaj maroñ bōki ilo aolepen iien eo jerbal in etale im kappok melele eo ej kōmman. Remaroñ kōmman kakobaba ñani ak juloki ilo iien eo ej wałok tok melele ko jet kake.

“Kein katakin juon rijikuul makmake ikijeen problem eo kōn mantin ak men ko ej kōmmani” melelein bwe itok wōt jān kauwe eo lełoke rijikuul eo ej bōk kein katakin ko kar kōmmani ñan e makmake im rej ekkejellok ilo problem ko an kōn mwilin. Waanjoñak ko kōn kein katakin kein an juon makmake ekoba im ejjab men kein wōt ñan jino kōmman im jerbali plan ko renaaj jipañe kōn mwilin, jino kōmmani contract ko ñan jipañe kōn mantin ak training ko kōn wāween pād im makütküt ippān armej ak social skills, ak kobain men kein kōnomo kaki ijin.

“Jumae im jab pokake juon eo eutiejlok” melelein kajejtokjān ak makoko in pokake juon order ak naan in karon jān juon rikaki, opija, ak rijerbal in department eo me ewōr an maroñ ñan kōmmane.

“Suspend ilo jikuul” melelein jołok rijikuul eo jān program in jikuul eo an iumwin jidik iien im wūn eo ej kōnke ej pād iumwin kauwe bōtab ej pādwōt im jerbal ippān rijerbal ro an jikuul eo ñan kadedełok katak im jerbal ko an.

“Wāween eo juon kōn kilen kajikuul ilo juon kōta (Interim alternative educational setting)” ak “IAES” melelein likuti juon rijikuul me kar suspend e ak ñe ejjab jołoke jān kilaaj ko ej pād ie kiō kōn wūn eo bwe ej pād iumwin kauwe eo im rijikuul eo ej wōnmaanłok wōt im bōk jipañ ko ilo jikuul ñan kōmman bwe rijikuul eo en wōnmaanłok wōt im bōk kilaaj ko eaikuj bōki ilo general education

curriculum eo ñan an wõnmaanþok im kotõprak mejãnkajjik ko rej alikkar ilo IEP eo an rijikuuþ eo.

“Kõjerbal men ko rej kõmman bwe juon en kadõk” melelein kõerbale jadewõt men ko, me rej kõmman im kõkkure an emman an ãnbwin jerbal ak an kõmälj eo jerbal ekoba im ejjab arkool ak dãn in kadõk wõt.

“Laser pen/pointer” melelein kein jerbal ak device eo me elukkun kajoor meram eo ej waþoktok ñane im ãinwõt juon doulul jidikdik (dot) ioon jadewõt jikin ej jitõñþok ñane im kar jab komälimi ñan unin jerbal ko an department eo im ñan kõerbale. Ijellokun ñe kar kõmälimi, emo an wõr an juon ak kõerbale ilo campus, ak ijoko jet jikin department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien ko deparmtne ej bõk eddoier ak iien ko rellap ilo ak ilikin imõn jikuuþ ko.

“Diwõjþok jân campus ilo ejjeþok mälim” melelein diwõjþok jân imõn jikuuþ ko, mõko im jikin jerbal ko an department eo, ak bürookraam eo an department eo ilo an jab mokta bõk mälim jân rijerbal ro an jikuuþ.

“Problem in mwil ko edik aer nana” melelein manit ko ejeja kõmmani, jidik wõt kõmmani, im ejjab þap jorrääñ ej waþok jâni.

“Mail” ak “kar jilkinþok ilo mail” melelein pepa ko kar jilkinþok ilo:

- (1) Regular mail;
- (2) Certified mail; ak
- (3) Kajjítök bwe en wõr return receipt.

“Problem in mwil ko redik” melelein problem in mantin juon me edik im emaroñ koba, im ejjab men kein wõt rej elaaþrak ijin ilal.

- (1) “Jumae/jab kwaþok kautiej/jab þoor karõk” melelein rijikuuþ eo ej kõmmane jidik ak likjab jidik im jab roñjake kajjítök ko an juon eo erüttö jâne;
- (2) “Kabõjrak ak kõkkure” melelein rijikuuþ eo ej kõmmane juon wãween edik ak ejekkar ñan kabõjrak ak kõkkure juon men;
- (3) “Rube ruul ikijjeen nuknuk” melelein rijikuuþ eo ej kõnak nuknuk ko rejjab ekkar ñan ruul in nuknuk ko an jikuuþ;
- (4) “Naan ko rejekkar” melelein rijikuuþ eo ej kõjerbal ilo jidik iien naan ko rejekkar;
- (5) “Itaak ilo ãnbwin ippän bar juon” melelein rijikuuþ eo ej kõmmane juon wawen ejekkar im ej itaak ãnbwiññin ippän bar juon ak ejjab juon men elap;
- (6) “Bõdin kõjerbal men ko mwéien bar juon” melelein jidik wõt an bõd kilen an rijikuuþ eo kõjerbal men ko mwéien bar juon;
- (7) “Rumwij” melelein juon rijikuuþ ej itok ñan jikuuþ ak emõj an jino jikuuþ, ak juon rijikuuþ ej itok ñan kilaaj eo an ãlikin an jino kilaaj, ak men kein jimor.

“Likjab im jatiljek in kõjparok (negligence)” Likjab im jatiljek im jab kõjerbal joñan kea eo juon armej ejeþokjen im etiljek enaaj kar kõerbale ilo ejja kain jekjek eo ej waþok ilo iien eo im ekõmman bwe en wõr jorrääñ ñan juon armej ak jako, kõkkure, rube, ak kõjorääñ book in jikuuþ ko, kein jerbal ko, ak supply ko.

“Jinen ak jemän” melelein lukkuun moolin jinen ak jemän ak jinen ak jemän ekkar ñan kakien, juon eo ej bõk eddoin ajri ekkar ñan kakien ak ro jet rej bõk eddoin rijikuuþ ekkar ñan kakien. Ñan rijikuuþ ro joñoul rualitok aer iiõ im rüttolok, aolep jimwe im maroñ ko an jinen ak jemän eo kõnono kaki ijin rej etal ñan rijikuuþ eo, ijellokun ñe lukkuun moolin jinen ak jemän ak jinen ak jemän ekkar ñan kakien, ak eo ej bõk eddoin ekkar ñan kakien, ak ro jet rej lale ekkar

ñan kakien emőj an kõmman im ewōr an jemłok ekkar ñan kakien ikijjeen jimwe im maroñ ko ñan rijikuul eo.

“Kõjorrään men ko mweien bar juon” ak “kokkuri” melelein:

- (1) Kõjorrään men ko mweien jikuul ak bar juon armej;
- (2) Kokkuri ak kattoni men ko mweien jikuul ak mōko im kein jerbal ko; ak
- (3) Kokkuri ak kattoni kein jerbal ko an jikuul, āinwōt men kein im ejjab men kein wōt planner ko, nametag ñan ID, ak kaat in mōñā ko.

“Ro ewōr kõjparok ñan er (protected class)/pedpedin” ñan unin kõnono ko ilo jepta in ekoba armej in ia, kõlar in kilin, kabuñ, emmaan ak kõrā, eñjake eo ak pepe eo an kõn ñe e emmaan ke ak kõrā ak wõn ej reel ippān ñe kõrā ñan kõrā ke ak emmaan im kõrā jimor (sexual orientation), kwałok wõn kwe ñe emmaan ke ak kõrā ekkar ñan lõmñak an armej ak manit (gender identity), wäween an juon kwałok ilo kõmman ak naan ñe e emmaan ke ak e kõrā (gender expression), dettan, aelõñ eo an, rütto ro an, utamwe ak mõjno in änbwin ak kõlmänłokjen, paotokin im kadkadin, im kääjäj ak bõnbõnin ippān armej ro im ilo jukjukunpäd eo.

“Wäween ko ñan bõbrae an wõr kokkure ak rupe jimwe ko, ak wäween ko rej kajimwe ak kõmman bwe en wõr kõllä ñan oñän jorrään ko (remedies)” rej jerbal in jipañ ko liloki ñan kajojo armej ilo jemłokin jerbal in etale im kappok melelein eo me ej kõjparok wōt men ko kar katak kaki im iioni im loi ilo jikuul ak lale bwe aolep rijikuul ro im aolepen ro uwaan department eo ren päd ilo jokwane. Wäween ko ñan bõbrae an wõr kokkure ak rupe jimwe ko, ak wäween ko rej kajimwe ak kõmman bwe en wõr kõllä ñan oñän jorrään ko (remedies) ñan rijikuul ro emaroñ koba, ak ejjab men kein wōt, kakkobaba ak oktag ko ñan schedule in kilaaj im kilaaj ko rej bõki, im jerbal in jipañ ko rej bõki ikijjeen kilaaj ko aer, taktö kõn ñaninmej im ñaninmej in kõmälj ak kõlmänłokjen.

“Riab im kõlläplap kõn juon jorrään” melelein juon rijikuul ej kõmmame juon riab im kõlläplap kõn juon menin jorrään ak kõn kijeek ak juon jikin ewbil ak menin idin ko jet ñan jilkinłok ñan ak ilowaan jikin jerbal ak juon jikin volunteer in imõn ikkun kijeek ak fire department, jabdewõt opiji an kien, ak imõn jarom ak dän an kien im rej bõk eddoim menin idin ko ejelöt men ko rekauwotata ñan mour an armej ak men ko mweien armej.

“Kõroqollök im ukötłok men ko mweien juon armej ak kõlläik oñän jorrään ñan änbwin ak men ko mweien armej” melelein kõlläiki department eo kõn jääñ ak men ko jet ejjab jääñ ak ñan State eo an Hawaii kõn joñan eo ekkar ñan oñän aorökin men eo mweien jikuul eo an kien me ejako, ejorrään, erub ak emőj kokkure itok wōt jän likjab im jatiljek in jerbal ak kõjparok im ekõmman bwe en jujen walok jorrään ak kokkure im kattoone.

“Idenoñe” melelein juon emmaküt nae juon rijikuul kõnke rej päd ilo juon makütküt ak activity ej kõjparok bwe en ejjełok kalijekłok. Makütküt eo ej päd iumwin kõjparok jän kalijekłok ekoba file e juon abñõñõ ikijjeen kalijekłok, kabñõñõ ak kakitõtõ (ekoba kabñõñõ ak kakitõtõik juon in babu ippān ak kõmman manit ettoon ak kwałok naan im kõl ettoon) ak kamõrõ ak kaamijake ro jet; bõk kuñaan ilo juon abñõñõ ak jerbal in etale im kappok melelein ikijjeen kalijekłok, kabñõñõ ak kakitõtõ (ekoba kabñõñõ ak kakitõtõik juon in babu ippān ak kõmman manit ettooon ak kwałok naan im kõl ettooon), ak kamõrõ ak kaamijake ro jet; kajjitõk kõn jimwe im maroñ ko iumwin jepta in; ak ñe ejjab emmaküt ko rej jumae im kõnono kaki ilo jepta in. Juon emmaküt ekókkure etan juon ak kõnanaik armej ej jabdewõt emmaküt me enaaj kabbweer juon armej ejelä lõmñak bwe en jab kõmman ak rejetake juon abñõñõ ekkar ñan ruul kein ijin. Aitwerok ak idenoñe ko renaaj mo kõmmani elaññe makütküt eo kar juon

eo e pād iumwin kōjparok jān an wałok kalijekłok im kar kōmmane ilo mool in tōmak, ejjełok lōmṇak in kókkure im ḡoñe bar juon.

“Koqt” meļelein, ilo iien eo armej eo ej koqt, ak hijack, juon rijikuul:

- (1) Ej kajjioñ mane im bōk mour eo an bar juon armej, ak kōjorrāān ak kajjioñ kōmman jorrāān elap ñan bar juon armej; ak
- (2) Kōn kein kókkure ak ḡanman ekauwōtata ak ilo an ejjełok kein kókkure ak ḡanman ekauwōtata:
 - (A) Kōjerbal elap kajoor ñan keene im dāpij armej eo ñan anjo ioon armej eo ilo an kajjioñ kōrōłoke e make ak kajoor in ānbwinnin armej eo ej kajjioñ kōrōłoke e make;
 - (B) Kaamijake armej ro rej pād ijo bwe enaaj kōjerbal wāween ko elap aer kajoor ḡae jabdewōt armej ej pād ijo ilo an itōn kipel er bwe ren kōtłok an bōke men eo ej itōn bōke ak ko kōn ḡweiuk eo ak men eo ej itōn bōke; ak
 - (C) Kōmman elap jorrāān ñan ānbwinnin bar juon armej.

“Jikuul” ak “jikuul an kien” meļelein aolep jikin jikuul in bōk jeļāłokjen ko im jikuul ko rejjab college im department eo eaar kajutaki im ej loloorjaki ekkar ñan kakien an state.

“Bok in jikuul ko” meļelein bok in library im textbook ko.

“Opija ro an jikuul” meļelein jabdewōt rijerbal in opija ak administrator, specialist, counselor, rikaki, security an jikuul, ak rijerbal ro jet an department eo, me ewōr aer eddo in lale im tōl rijikuul ro. Ejjab koba armej ro kar bōktok er ñan kōmmane juon jerbal.

“Jorrāān ko rejelōt jikuul” meļelein jorrāān ko rejelōt men ko ḡweiien jikuul, ak jorrāān ko kar kōmmani ioon campus, ak ijoko jet jikin department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien makūtküt ko department ej bōk eddoier ak iien ko rellap ilo ak ilikin imōn jikuul ko ak ijoko jet an jikuul eo.

“Ruul ko an jikuul” meļelein aolepen ruul ko an jikuul ikijeen mwil me jikuul eo eaar kōmmani.

“Rijerbal ro an jikuul” meļelein jabdewōt rikaki, opija, ak rijerbal ro jet an department eo.

“Kappok” meļelein bwe elāññe ālikin kajjitōk ippān rijikuul eo bwe en make litoki ak kōroqllök jān ippān ḡweiuk ak men eo (men ko) emo kōmmani ak wōr ippān armej im rijikuul eo emakoko im ewōr wūn ko ewōr pedpedin tōmak bwe rijikuul eo eaar rube kakien eo ak kōmlōt ko ilo eoon ko ilo jepta in rej kamo, ak elāññe ewōr menin inebata ko kōn ājmour ak jokwane jān uno ko rekajoor emo kōjerbali ak emo an wōr ippān armej, kein kókkure ak ḡanman ko rekauwōtata, men ko jet rekauwōtata ak bu ko, ak kobain aolep men kein ba kaki, opija eo an jikuul emaroñ lale ta ko koppan im men ko ḡweiien me remaroñ koba im ejjab men kein wōt iiep ko, fanny pack ko, packback ko, jacket ko, juuj ko, jitokin ko, ak jabdewōt nuknuk ko kōnaki.

“Bōki” meļelein ej ñan buki ḡweiuk ak men eo (men ko) emo kōmman ak wōr ippān armej kar loi ak kwałoki ilo iien kappok eo.

“Kauwe elap” meļelein kilen kauwe ko lilok ekoba jołok jān jikuul, jilkinłok ñan bar juon jikin ak transfer ko, kōmaküti ilo iien eo wōt ilo idīñ, im suspend’ e jān jikuul iumwin juon töre emaroñ lōñłok jān joñoul raan ak enaaj alikkar elāññe naaj kōmaküt rijikuul eo ilo iien eo wōt ilo iien idīñ ak suspend elōñłok jān total in joñoul raan ilo jabdewōt iaan semester in jikuul ko.

“Kókkure im booje juon in babu ippān ak kōmman ḡanit ettoon ak ejjab kōnaan (sexual assault)” meļelein ñe juon ej kōmmane juon wāween me ej

itaak ānbwinnin ippān bar juon ak ejjab kōnaan ūn babu ippān āinwōt ripalele ak kōmman manit ettoon, meñe armej eo ej juon eo ejelā kajjen ak juon eo ejaje kajjen. Keitaak ānbwinnin ippān bar juon eo ejjab kōnaan ej wałok ūne armej eo juon eaar jab komālimi, ak ūne armej eo ejaje makütküt ak ejajelokjen ak ūne ejjab maroñ komālimi. Komālimi meļlein kwałok im ba aet ak emman, ilo an ruj im jelā ta eo ej kōmmane, im errā kake jān e make in babu ippān doon ak kōmman manit ettoon. Elañne juon ej kokkure im booje juon rijikuul in babu ippān ak kōmman manit ettoon ak ejjab kōnaan im edik iiō eo an jān iiō eo an juon eo emaroñ lełok mālim, innem naaj watōke bwe ejjełok mālim kar lełoke. Kokkure im booje juon in babu ippān ak kōmman manit ettoon ak ejjab kōnaan ej juon wāween kabñōñöik ak kaamijake juon bwe en babu ippam ak kōmman manit ettoon ak ejjab kōnaan.

“Babu ippān juon āinwōt ripalele ak kōmman manit ettoon in kokkure ak moñe ūn kōnaan im emman eo am make (sexual exploitation)” meļlein kokkure an bar juon inemman im nojak kōnaan eo an ikijjeen kōmman manit ettoon ak babu ippān juon āinwōt ripalele, ak kōmman wāween ko rejjab ekkar im jimwe ak rekókkure im anekwōje kōnaan eo an ikijjeen babu ippān doon āinwōt ripalele ak kōmman manit ettoon ūne men eo kōmmane ejjab juon eo me ej juon wāween booje juon in babu ippān ak kōmman manit ettoon ak ejjab kōnaan. Komālimi meļlein kwałok im ba aet ak emman, ilo an ruj im jelā ta eo ej kōmmane, im errā kake jān e make in babu ippān doon ak kōmman manit ettoon. Elañne ej wałok ūn juon rijikuul wāween in kōn babu ippān juon ak kōmman manit ettoon in kokkure ak moñe ūn kōnaan im emman eo an armej eo make (sexual exploitation) im edik iiō eo an jān iiō eo an juon eo emaroñ lełok mālim, innem naaj watōke bwe ejjełok mālim kar lełok. Babu ippān juon ak kōmman manit ettoon in kokkure ak moñe ūn kōnaan im emman eo an armej eo make (sexual exploitation) ej juon wāween kabñōñöik ak kaamijake juon in ippān ak kōmman manit ettoon ak ejjab kōnaan.

“Kabñōñöik ak kaamijake juon in babu ippān ak kōmman manit ettoon ak ba naan ettoon ak kōl ettoon ak ejjab kōnaan (“sexual harassment”) meļlein jabdewōt men eo juon armej ejjab kōnaan, eaar jab kötlök an wałok ūnane, ak eaar jab kajjitōke ilo naan ak ilo makütküt in ānbwinnin im kwałok ke ekōnaan babu ippān ak kōmman manit ettoon ūn bar juon armej eo me ej juon emmaan ak juon kōrā. Kabñōñöik ak kaamijake juon in babu ippān ak kōmman manit ettoon ak ba naan ettoon ak kōl ettoon ak ejjab kōnaan emaroñ koba kajjitōk ko ūn kōmmani men ko armej rej kōmmani ūne rej babu ippān doon ak kōmman manit ettoon ak ūrōje juon ūn kōmmani men kein im an kötlök im jab kötlök kōmmane manit eo me ej juon wāween kar kalikkare ak jab kalikkare bwe ej juon men rijikuul eo ej aikuj kōmmane bwe ej möttan katak ko an ilo jikuul ak an bōk kuñaan ilo būrookraam eo an department eo, makütküt ak jerbal in jipañ ko ie; ak ūne an kötlöke ak jab kötlöke kōmmane naaj köjrbale ūn pedpedin pepe ak jemłok ko renaaj jelöt an rijikuul eo katak im bōk jelälökjen ak bōk kuñaan ilo būrookraam, makütküt, ak jerbal in jipañ eo an department eo. Kabñōñöik ak kaamijake juon in babu ippān ak kōmman manit ettoon ak naan ak kōl ko rettoon ak ejjab kōnaan ebar koba, im ejjab men kein wōt, kōmmani manit, kōl, ak wāween ko rekókkure juon ilo an kōmmani ippān men ko armej rej kōmmani ūne rej babu ippān doon ak kōmman manit ko rettoon (sexual misconduct), anekwōje an kōnaan babu ippān doon ak kōmman manit ettoon ak ejjab kōnaan bwe en wałok ūnane, kajjitōk ko ūn kōmman manit ettotoon, ak wāween ko jet ilo naan, ejjab ilo naan, ak makütküt in ānbwinnin me ej kwałok an kōnaan babu ippān ak kōmman manit ettotoon. Emaroñ koba manit rot en ej jibwe juon āinwōt

kōmmane ñe armej rej babu ippān doon ak kōmmān manit ettoon, kwałok naan ko rettoon, kōmmān kōjak ak kōmmakütüti pein ilo ettoon, jeje kiin em ak ijoko jet ilo pija nana ak kwałok ak leto letak jiña ak pija ko rettoon ak men ko ilo jeje, kūr rijikuul ro kōn eat ko rettoon, ba ñan aolep kōn jet riap ko rettoon, kwałok kōn joñan rijikuul ro ilo kōmmān manit ettoon, ak leto to letak, kwałoki, ak kōmmān email ko ak website ko kōn men ko rettoon. Babu ippān juon ak kōmmān manit ettoon in kókkure ak moñe ñan kōñaan im emmān eo an armej eo make (sexual exploitation) im kókkure im booje juon in babu ippān ak kōmmān manit ettoon ak ejjab kōñaan (sexual assault) rej bar mōttan kabñōñō ak kaamijake juon in babu ippān ak kōmmān manit ettoon ak ejjab kōñaan.

“Eñjake eo ak pepe eo an juon kōn ñe e emmāan ke ak kōrā ak wōn ej reel ippān ñe kōrā ñan kōrā ke ak emmāan im kōrā jimor (sexual orientation)” melelein eñjake eo an juon armej im wōn eo ej reel im kōñaan pād ippān ak babu ippān ak kōmmān manit ettoon ippān pedped ioon armej eo juon ñe e emmān ak e kōrā ekkar ñan lōmñak an armej ak manit. Naan ko ekkā ba ak kōjerbali ñan komelelein eñjake eo ak pepe eo an juon kōn ñe e emmāan ke ak kōrā ak wōn ej reel ippān ñe kōrā ñan kōrā ke ak emmāan im kōrā jimor (sexual orientation) ekoba, im ejjab men kein wōt, reel ak kōñaan kōrā ñe kwe emmāan ak emmāan ñe kwe kōrā (heterosexual), reel ak kōñaan emmāan ñan emmāan (gay), reel ak kōñaan kōrā ñan kōrā (lesbian), im reel ak kōñaan emaan im kōrā jimor (bisexual). Eñjake eo ak pepe eo an juon kōn ñe e emmāan ke ak kōrā ak wōn ej reel ippān ñe kōrā ñan kōrā ke ak emmāan im kōrā jimor (sexual orientation) im kwałok wōn e ñe emmāan ke ak kōrā ekkar ñan lōmñak an armej ak manit (gender identity) reoktak jān doon.

“Kōbaatat” ak “kōjerbal tobacco” melelein ewōr ippam, kōjerbale, wia kake, ak leto letak men ko ewōr tobacco ie ilo campus, ak ijoko jet an department eo, iial in itoiktak ko an department eo, ak ilo makütük ko department eo ej bōk eddoier ak iien ko rellap ilo ak ilikin imōn jikuul ko.

“Anōke im apāde ilo ejjelok mālim (stalking)” melelein ruo ak lōñłok manit ko me jejjab kōñaan, kōmmāni ñan juon armej me ebwe an moolin kōñaan kōmmān jorrāñ ñan ānbwin, eñjake ak lōmñak, ak kaamijake im kókkure lōmñak ak kōmmān bwe jikin jikuul eo en kaamijak ak ewōr mejatoto in wōr kein kókkure ak menin jorrāñ ie.

“Kelwaan ñan kappok jabdewōt ippān juon (strip search)” melelein kilen kappok ko, me ej aikuj kelwaan im kōmmān bwe en walok paat in ānbwinnin kōrā ak emmāan, ittin kōrā ro, ak nuknuk jiddik ko aer ak kobain men kein aolep.

“Suspend” melelein jołok jān an jikuul iumwin juon tōre ilo iiō in jikuul eo.

“Bakbōk (switchblade knife)” melelein jabdewōt bakbōk me ejelā make pelłok mejān:

- (1) Ilo ad jipede kōn peid juon batin ak bar juon kain men ilo kein jōbjōb eo an bakbōk eo, ak
- (2) Ilo ad kōjerbal kajoor in peid ak bar juon men ñan kōmaküti, men eo ej booje juon men ak ānbwinnin armej bwe en tōt wōt ioon la! (gravity), ak men kein jimor.

“Kein kaamijak ak menin kaamijak ko rej kōjerbal kein kókkure ko rerube kakien ko ɻae armej (terroristic threatening)” melelein:

- (1) Juon kein kaamijak ak menin kaamijak, ilo naan ak manit, ñan kōmmān jorrāñ ñan ānbwinnin bar juon armej ak kōmmān jorrāñ elap ñan men eo ɻweien bar juon armej;

- (2) Im köttöpar eo ej ñan kōmman, ak ilo an jelmāne im jab lōmnak kōn kauwōtata eo ñan an aikuj naaj kōmaküt aolep jān juon em, jikin kweilök, ak juon jikin ak juon wa ak iial in itoitak an kien; ak
- (3) Kaallōkloke juon men “äinlökwōt” bu ak kein kōkkure ak manman. “Koöt” melelein:
- (1) Bōke, ak kōjerbal kajoor ñan control e, men eo mweien bar juon im bōke men eo mweien armej eo jāne;
 - (2) Bōke, ak kōjerbal kajoor ñan control e, men eo mweien bar juon ilo an moñe im bōke men eo mweien armej eo jāne;
 - (3) Bōke, ak kōjerbal kajoor ñan control e, men eo mweien bar juon me armej eo ejelā ke eaar jako ak bōd jikin eo kar liküti ie, ak kar bōkloke ilo an bōd melele eo kake ak kōn joñan im kain mweiuk rot eo, wōn eo mweiuk eo en etal hane, ak melele ko jet, im ilo köttöpar eo ñan bōke men eo mweien armej eo, armej eo elikjab in kōmmani wāween ko rekkar im jimwe in lale wōn eo mweien mweiuk eo im kōjeläiki;
 - (4) Kōjerbal jerbal in jipañ ko, me armej eo ejelā ke ñe jej kōjerbalí jej aikuj kōllā onān, ilo an moñ, lelok pepa ak Jaini pepa ko rejjab mool, ak wāween ko jet bwe en jab kōlläiki onān an kōjerbal jerbal in jipañ ko;
 - (5) Control e an bar juon armej kōmmani jerbal in jipañ ko an eo im ejjab tōllökun im kilaakiłok jerbal in jipañ ko ñan armej eo make im bōk tokjān jāni ñan e make ak ñan an bar juon armej bōk tokjān eo jāne ak ejjab tōllökun;
 - (6) Likjab in kōmman kōllā ko ekkar ñan karök ikijjeen:
 - (A) Bōke mweiuk ak juon mweien jān jabdewōt armej iumwin juon kon, ak ekkar ñan juon eddo eo aikuj kōmmane iumwin kien, ñan kōmmane juon joñan kōllā ak karök ko jet, meñe jān mweiuk eo ak jān jāñan ko rej walök jān mweiuk eo ak jān men eo' mweien armej eo make im epād ilo jikin kōkkoñkon ilo joñan ko dettaer wōt juon, im ilo an kōmman ñan mweiuk eo äinwōt ñe an armej' eo make im likjab in kōmman kōllā eo aikuj kōmmane ak ekkar ñan karök eo; ak
 - (B) Bōke im kōjerbal jerbal in jipañ ko an juon rjeralb ekkar ñan juon kon im eddo eo aikuj kōmmane iumwin kien ñan kōmmane joñan kōllā eo ak karök ko jet ikijjeen kōllā ñan bar juon armej ñan jikin jerbal eo, im jān an kar baj itōn wōt likjab im jab kōmman kōllā ak kōmman karök ilo iien eo ekkar im jimwe;
 - (7) Bōke, liküti wōt, jołoke men eo mweien bar juon, ak kwojelā ke kar koote, ilo köttöpar eo ñan bōke men eo mweien armej eo bwe en jako; ak
 - (8) Koöt jān imōn wia:
 - (C) Nooje ak bōke bwe en mweiōm mweiuk eo ak kein wia ko an jabdewōt imōn wia ak jikin wia kake mweiuk, ilo köttöpar eo ñan moñe im kooti jāñan ko an;
 - (D) Uköte onān eo ilo price tag ak wāween ko jet kar kōkalleiki onān mweiuk ko ilo jabdewōt imōn wia ak department [eo an education ak jelälökjen] jikin wia ko, ilo köttöpar eo ñan moñe im kooti jaan ko an; ak

(E) Liłok mweiuk ko an jabdewōt imōn wia ak jikin wia ko jān men eo nien im likūti ilo bar juon nien, ilo köttōpar eo ñan ḡoṇe im kōtē jāān ko an.

“Etal im deloñ ilo juon em ak jikin ilo ejjełok mālim (trespass)” meļelein deloñe ak pādwōt ilowaan ak ilo ḡoṇko ak ijoko jikin jabdewōt jikuuł, ak ḡoṇko ak ijoko jikin department eo ālikin kar lewaj naan in kakkōl ak ālikin an rijerbal ro an jikuuł eo ak bwilijmāān kajitōk bwe kwōn emmaküt jān ijo.

“Jab jikuuł ilo ejjełok unin (truancy)” meļelein juon rijikuuł ejjab etal ñan kilaaej eo (ko) an ak ilo campus eo an jikuuł ilo an ejjełok mālim jān principal eo ak eo eaar jitōñe. [Eff 9/1/82; am 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; am im comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-101, 302A-1101, 302A-1112, 302A-1134, 302A-1134.5)

§8-19-3 Ej jerbal ñan wōn ak ñan ta (applicability). (a) Eoon ko ilo jepta in renaaj jerbal ñan aolep rijikuuł ro rej jikuuł ilo jikuuł eo an kien ilo iiō in jikuuł eo, ilo summer jikuuł, ak iien jikuuł ko jet kōtaan lukkuun iien jikuuł ko jekdoon jete aer iiō ilo kakobaba in bwe, ilo awa ko me ejjełok jikuuł, rijikuuł ro rej jokwe ilo dorm ak rej boarding rej aikuj loor ruul ko an dorm eo im jikuuł eo eaar kōmmani im jinen ak jemān eaar (raar) errā kake ak eo (ro) ej bōk eddoin rijikuuł ro rej jokwe ilo dorm ak rej boarding.

(b) Hawaii administrative ruul ko an rijikuuł ro ewōr aer utamwe ak ḡoṇho in ānbwin ak kōlmānłokjen renaaj jerbal ilo kein jikuuł ko an rijikuuł ro remaroñ pād ilo special ed ak jerbal in jipañ ko jet iumwin jepta in.

(c) Ijoko ej kōnnaan im jitōñłok ñan principal ak eo jitōñe ilo subchapter 2 naaj bōk bwe ej meļelein ekoba director eo an summer jikuuł ñan wūn ko ikijjeen lełok kauwe ilo summer jikuuł. Ijoko rej kōnnaan im jitōñłok ñan iiō in jikuuł ilo jepta in naaj bōk bwe ej meļelein iien jikuuł ko ilo summer ilo jabdewōt iien ko ej kōnnaan kōn summer jikuuł.

(d) Lełok kauwe ilo iien jikuuł ko kōtaan lukkuun iien jikuuł ko im ilo summer jikuuł enaaj ekkar ñan kōmlōt ko ilo subchapter 3. Kauwe ñan rijikuuł ro rej pād ilo jerbal in jipañ ko an special ed ilo iien eo kar kaetokłok iiō in jikuuł eo an rijikuuł eo enaaj ekkar ñan kōmlōt ko ilo subchapter 2 im kōmelele ko ñan loori im men ko aikuj kōmmani ekkar ñan Hawaii administrative ruul ko ñan rijikuuł ro ewōr aer utamwe ak ḡoṇho in ānbwin ak kōlmānłokjen.

(e) Ilo aolep case ko an rijikuuł me rej ekkejellok ikijjeen emmaküt ko an opijj eo im kōn kōmman ripoot, jepta 8-34 enaaj jerbal. Kobałok ippān men kein, ñan rijikuuł ro rej pād ilo jerbal in jipañ ko an special ed, Hawaii administrative ruul ko ñan rijikuuł ro ewōr aer utamwe ak ḡoṇho in ānbwin ak kōlmānłokjen enaaj ruul ko kein ñan loori.

(f) Ejjełok emmaküt ikijjeen suspend, kauwe ko rellap, ak kōroqłok oñān men ko kar kókkuri ak kattoni ak likjab in kōjparok bwe en ejjełok jorrāān naaj kōmman ijellokun ñe enaaj ekkar iumwin jepta in.

(g) Aolep wāween ko ikijjeen interview ko an rijikuuł ro ippān bwilijmāān ak kōn bōke ñan kalbuuj, ak men kein jimor, naaj jerbal ekkar ñan jepta in.

(h) Ikijjeen mantin rūtto (ro) ñan rijikuuł (ro) pedped ioon rijikuuł eo ñe ej juon eo mōttan ro kōjparok er iumwin kakien jān an wałok

kalijeklok ñane, lale jepta 8-89 ñan naan in tõl ko ie. [Eff 9/1/82; am 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; am im comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS 302A-1101)

§8-19-4 Ta ko renaaj tûm im ta ko reban tûm ne ewôr eoon ejumae kakien. Elaññe jabdewôt eoon ilo jepta in ak wâween an jerbal ñan jabdewôt armej ak juon wâween eo kake ej alikkar ke ejjełok kütien, eoon eo ejjełok kütien ejjab jelöt eoon ko jet ak wâween an jepta in jerbal me emaroñ wôr kütien jekdoon ñe ejako eoon eo ak wâween jerbal eo ejjełok kütien, im ilo wâween in, eoon ko ilo jepta in remaroñ tûmi ak juloki. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; comp 9/10/09] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-4.1 Jimwe im maroñ eo an rijikuuł eo ñan an ineemman im nojak melele ko kake (privacy). (a) Melele ko ikijeen abñõñõ ko, jerbal in etale im kappok melele ko, im ripoot ko renaaj pâdwôt ilo aer nojak im jab peļlok ñan an jabdewôt loi ak jelā kaki, im naaj kwałok wõt ñan armej ro rekkar im aikuj kwałoki ñan er ñan kadedeļoke jerbal in etale im kappok melele eo ñan kömmame juon pepe ak jemłok.

(b) Melele ko rej kwałok kajjen juon rijikuuł reban kwałoki ñe ejjełok kõjjeļā eaar etal ñan jinen ak jemān rijikuuł eo ak eo ej bök eddoin ekkar ñan kakien.

(c) Pepa im melele ko kõn jerbal in etale im kappok melele eo renaaj pâd ippân department eo im jenołok jän pepa im melele ko ikijeen jikuuł im ekkatak. [Eff NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1101, 302A-1112)

SUBCHAPTER 2

RIJIKUUŁ EO ENANA MWILIN IM KAUWE EO LEŁOK ÑANE ILO IIÖ IN JIKUUŁ EO

§8-19-5 Kauwe ko liłok; maroñ eo (a) Suspend ko ele jän joñoul raan in jikuuł ak suspend ko renaaj kömmam bwe rijikuuł eo en suspend elõñłok jän total in joñoul raan in jikuuł ilo jabdewôt semester in jikuuł ko, lełok kauwe ikijeen an transfer, jołok jän jikuuł, im kaetokłok an emmaküt ilo iien eo wõt ilo iien idiñ naaj kõmälimi jän superintendent eo an jikuuł ko.

(b) Kõmaküti ilo iien eo wõt ilo iien idiñ im suspend ko iumwin joñoul raan ak iietłok remaroñ kõmälimi jän principal eo ak eo jitõñe.

(c) Illo aer peke kain kauwe rot leļoke, principal eo ak eo jitõñe enaaj lõmnak kõn köttöpar eo an eo ej kömmame jorrään eo, wâween im joñan an ļap jorrään eo, wâween an jorrään eo jelöt ro jet ekoba elaññe emmaküt eo kar kömmamen bar juon armej ke ak juon group in armej āinwõt juon gang, dettan eo ej kömmame jorrään eo, im elaññe eo ej kömmam jorrään eo eaar bar kömmam jorrään moktałok. [Eff 9/1/82; ren §8-19-4, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1002) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1002)

§8-19-6 Manit ko emo an rijikuuł kõmmani; bőd ko kõmmani ilo

Kilaaj. (a) Manit in ijin ilaļ emo kõmmane ej jerbal ñan aolep rijikuuł ro ilo jikuuł ko an kien, ioon campus, ak ijoko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo makütküt eo department eo ej bök eddoin ak juon iien elap ilo ak ilikin imōn jikuuł eo.

- (1) Jorräān ko iumwin Class A:
 - (A) Kõjorräān ak kõmetak ānbwinnin bar juon (assault);
 - (B) Kamõrõ ak kaamijak (bullying) (ñan rijikuuł ro ilo grade 9-12);
 - (C) Kõot;
 - (D) Kamõrõ ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbullying) (ñan rijikuuł ro ilo grade 9-12);
 - (E) Men ko rekauwõtata, ak kein kõkkure ko; ewõr ippān juon ak kõjerbale ñan;
 - (F) Kein ire ak ḡanman ko rekauwõtata; ewõr ippān juon, ak kõjerbale ñan;
 - (G) Men ko kõbwebweien uno ko rekajoor; ewõr ippān juon, kõjerbale, ak wia kake;
 - (H) Bök men ko ḡweien bar juon ilo an kõjerbal kajoor ak kaamijak (extortion);
 - (I) Ire;
 - (J) Bu ko; ewõr ippān juon, ak kõjerbale ñan;
 - (K) Kabñõnõ ak kakitõtõ (ñan rijikuuł ro ilo grades 9-12);
 - (L) Uror ak mõrõ (homicide);
 - (M) Uno ko rekajoor emõj kamoiki ekkar ñan kakien; ewõr ippān juon, kõjerbale, ak wia kake;
 - (N) Men ko kõjerbali ñan kadõk; ewõr ippān juon, kõjerbale, ak wia kake;
 - (O) Kõjorräān men ko ḡweien bar juon ak kõkkure im kattoni;
 - (P) Kõot;
 - (Q) Kõkkure im booje juon in babu ippān ak kõmman manit ettoon ak ejjab kõñaan (sexual assault);
 - (R) Babu ippān juon ak kõmman manit ettoon in kõkkure ak ḡone ñan kõñaan im emman eo an armej eo make (sexual exploitation);
 - (S) Kabñõnõik juon in babu ippān ak kõmman manit ettoon ak ejjab kõñaan im kwaļok naan im kõl ettoon (sexual harassment) (ñan rijikuuł ro ilo grade 5-12);
 - (T) Anõke im apāde ilo ejjeļok mälim (stalking); ak
 - (U) Kein kaamijak ak menin kaamijak ko rej kõjerbal kein kõkkure ko rerube kakien ko ḡae armej (terroristic threatening).
- (2) Jorräān ko iumwin Class B:
 - (A) Kamõrõ ak kaamijak (bullying) (ñan rijikuuł ro ilo grade K-8);
 - (B) Kamõrõ ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbullying) (ñan rijikuuł ro ilo grade K-8);
 - (C) Kalişeklök;
 - (D) Jabdewõt ḡanit ko rõlõke kien im kõkkure aenõmman im jokwane an armej;
 - (E) Riab im kõlläplap kõn juon jorräān;
 - (F) Jain ak je juon jeje im ba bwe jain eo ak jeje eo ej lukkuun an bar juon armej (forgery);

- (G) Gamble;
 - (H) Kabñõñõ ak kakitõtõ (ñan rijikuul ro ilo grade K-8);
 - (I) Kõmmane juon men elukkuun kakijoñjoñ ak lukkuun nana ak kajookok ñan kwałok ke komaroñ deloñ im mõttan juon kumi (hazing);
 - (J) Kõjerbale ilo wãween ko rejekkar ak ewõr kajitõk kaki, ak men ko jimoren kõbwebweien internet im kein jerbal ko an internet, ak men kein jimoren;
 - (K) Idenone;
 - (L) Kabñõñõik ak kakitõtõ im booje juon in babu ippãñ ak kõmman manit ettoon im kwałok naan im kõl ettoon ak ejjab kõnaan (sexual harassment) (ñan rijikuul ro ilo grade K-4);
 - (M) Kõot; ak
 - (N) Etal im deloñ ilo juon em ak jikin ilo ejjelok mälim (trespassing).
- (3) Jorrään ko iumwin Class C:
- (A) Naan eo ej kõmetak ak kõkkure;
 - (B) Cut kilaaj;
 - (C) Jumae im jab pokake juon eo eutiejlok (insubordination);
 - (D) Laser pen/laser pointer; ewõr ippãñ juon ak kõjerbale ñan;
 - (E) Diwõjlok jän campus ilo ejjelok mälim;
 - (F) Kõbaatat ak kõjerbal men ko ewõr tobacco ie; ak
 - (G) Jab jikuul ilo ejjelok unin (truancy).
- (4) Jorrään ko iumwin Class D:
- (A) Mweiuk ak men ko emo kõmman ak an wõr ippãñ armej (contraband); ewõr ippãñ juon ak kõjerbale ñan;
 - (B) Problem in ɻwil ko redik; ak
 - (C) Ruul ko jet an jikuul.
 - (i) Jabdewõt manit ko jet ãinwõt kõmlõt kaki im kamoiki ilo ruul ko an jikuul. Ruul ko an jikuul ko kajojo naaj jei im liküti ilo pepa ak liküti ilo opijj eo an jikuul ñan an jabdewõt etal im lali ie im enaaj kwałok ñan rijikuul ro, rïjerbale ro an jikuul, im jinen im jemän rijikuul ro kõn manit kein emo kõmmani iumwin class A ñan D ilo section in.
 - (ii) Ejjelok kauwe lełok enaaj etal im juon kauwe elukkuun lap ñan juon kõn an kar rube jabdewõt iaan ruul ko an jikuul ãinwõt juon bõd iumwin class D.
- (b) Jabdewõt rijikuul eo ewõr ippãñ ak an bu naaj jołoke jän jikuul en jab ijetłok jän juon iiõ. Emo an wõr ippãñ ak an juon bu ak kõjerbal ilo campus eo, ak ilo ijoko jet an department eo, ilo department eo, ak ilo juon makütkt department eo ej bõk eddoin ak juon iien ełap ilo ak ilikin imõn jikuul eo ijellokun bõk kuñaan ilo team in ikkure ko, club ko im/ak Junior Reserve Officer Training Corp (JROTC) bûrookraam in ikkure in bu im ekkatak im kamminene kõjjororo, jikuul, im iien jiae ko. Superintendent eo ak eo jitõñe, ekkar ñan case ko, emaroñ kõmman oktak ñan pepe eo ñan jołok rijikuul jän jikuul kõn an kar wõr ippãñ ak an bu. Elaññe naaj jołoke juon rijikuul jän an jikuul, naaj lełok ñan rijikuul eo wãween jikuul im ekkatak ko jet ak wãween jipañ ko jet rekkar ekkar ñan section 8-19-11.
- (c) Jabdewõt rijikuul eo ewõr ippãñ ak an, ej wia kake, ak kõjerbal kein ire ak manman ko rekauwõtata, bakbõk switchblade ak jabdewõt bakbõk ko

ejekkar kōjerbal, dān in kadōk ak men ko eierlokwōt, ak uno ko rekajoor emo an wōr ippān juon ak an ilo iien eo ej pād ilo jikuuļ maroň jōoke bwe jān jikuuļ iumwin ruatimuonñoul-ruo raan in jikuuļ. Jabdewōt rijikuuļ eo ealikkar ilo lale im an reitok bwe ekadōk, eaar idaak ak kōjerbal dān ak men eo (ko) ej kōmman bwe jen kadōk ak uno (ko) emo an wōr ippān juon ak emo kōjerkale ekkar ñan kakien moktalōk jān an etal ñan jikuuļ ak etal im pād ilo makūtkūt ko ilo campus, ak ijoko jet an department eo, ioon iial in itoitak ko an department eo, ak ilo makūtkūt eo ak iien elāp department eo ej bōk eddoin ilo ak ilikin imōn jikuuļ ko maroň jōoke jān an pād ilo jikuuļ iumwin ruatimuonnoul-ruo raan in jikuuļ im jikuuļ eo enaaj kōjerbal juon kein jerbal in etale in lale ñe juon ej kōjerbal uno ko rekajoor ñan lale im peke elāññe emenin aikuj ñan lelōk rijikuuļ eo ñan juon jerbal in etale ikijjeen jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor (substance abuse assessment) ekkar ñan e section 302A-1134.6(f), Hawaii Revised Statutes.

Administrator eo an jikuuļ enaaj īori naan ko kōmlōt kaki ilo jepta in ilo an kōmmane juon jerbal in etale im kappok melele kōn jorrāān eo eaar wałok im kar ripoote im kōnnaanōk jinen ak jemān kōn kilen kauwe eo naaj kōmmane.

Kobałok ippān men kein, administrator eo an jikuuļ enaaj kōmman karōk ñan etale ak screen i rijikuuļ eo jān juon eo ej an jerbal kōmmane etale eo ak screen eo im emōj an kar ekkatak kilen jerbal in etale ak screen. Armej eo naaj jitōñe bwe en kōmmane etale eo ak screen eo enaaj kwałok ñan rijikuuļ eo ilo tukadu alikkar ko kar loi, im kōnnaanōk administrator eo an jikuuļ eo kōn alikkar ko.

Administrator eo an jikuuļ eo enaaj kōnnaanōk baamle eo kōn alikkar in etale ak screen eo, eoon ko ilo kakien eo ikijjen mōkaj in jeplaat, im lelōk ñan er juon list in opiji in insurance in taktō ko im rej kōmman jerbal in etale kōn jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor im kilen tōpar er. Ilo iien etale ak screening eo naaj kajjítōk ippān rijikuuļ eo jet kajjítōk ko in lale elāññe epād ilo joñan en edik, elāp ak lukkuun īap an kauwōtata in wōr an problem in kōjerbal uno ko rekajoor.

Elaññe alikkar in kajjítōk ko ippān ilo iien etale ak screening eo rej kwałok bwe elāp ak elukkuun īap, naaj lelōk rijikuuļ eo ñan juon lukkuun jerbal in etale kōn jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor (formal substance abuse assessment). Juon lukkuun jerbal in etale kōn jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor ej jerbal ñan letok lōmṇak eo an juon eo etijemłok ñan peke in lale elāññe ewōr problem in jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor, im elāññe ewōr, lelōk kilen ak jikin taktō ko ej ba emman ñan bōki ak kōmmani. Elāññe naaj lelōke bwe en wōr jerbal in etale kōn jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor, naaj kajjítōk ippān rijikuuļ ro ewōr aer insurance in taktō bwe ren kepaak taktō eo aer in karōk juon iien appointment.

Rijerbal ro im aer jerbal in kōmman jerbal in etale kōn jorrāān in kōjerbal uno ko rekajoor im remaroň kōmmane etale in ekoba counselor ro rej certified substance abuse counselor (CSAC), taktō in jorrāān in kōmālij ak psychiatrist ro, advanced practice registered nurse ro (APRN), taktō in wāween an armej kōlmāñłokjen ak psychologist ro, im clinical social worker ro ewōr aer license.

Principal eo ak eo jitōñe emaroň kōmālim an suspend juon iumwin juon lok ñan joñoul raan in jikuuļ. Superintendent eo an jikuuļ ko enaaj kōweeppān suspend ko elōñłok jān joñoul raan in jikuuļ. Ilo aer kōjerbal maroň in im peke ta ko kōmmani ñan lelōk kauwe, principal eo ak eo jitōñe enaaj lōmṇak kōn, wāween kar kōmmane bōd eo im joñan an nana, wāween an bōd eo jelōt ro jet, dettan armej eo eaar kōmmane bōd eo, im elāññe armej eo eaar kōmmane bōd eo eaar bar kōmman jorrāān ak bōd moktalōk. Elāññe naaj jołok rijikuuļ eo jān an etal in jikuuļ, principal eo ak eo jitōñe enaaj lale in lelōk ñan rijikuuļ eo wāween jikuuļ im ekkatak ko jet ak jerbal in jipañ ko jet rekkar, im lelōk etan rijikuuļ eo ñan jerbal in jipañ ñan kōmadmōd abañ ko ak jikin taktō im kōmadmōd ko jet, ak men kein

jimor, ekkar ñan pepe eo an principal eo ak eo jitõñe ilo an kõnnaan im bõk ĩõm̄nak ko an rijerbal ro rekkar an jikuuļ eo ekkar ñan Hawaii administrative ruul ko ñan rijikuuļ ro ewõr aer utamwe ak mõjño in ãnbwin ak kõlmãnlökjen, ñe ekkar.

(d) Kauwe eo leloke naaj kõmman ñan aolep jorrään ak bõd ko kõmmani ilo kilaaj ñan grade ko jän kindergarten lõk ñan joñoul ruo ekkar ñan wäween kilen jerbal im emõj karöki ilo jepta in im kõn jokäälöt kein rej walõk ijin ilal ekkar ñan pepe eo an rutiejer ro jitõñ er ilo section 8-19-5. Wäween ko ñan jipaň kõmadmõde abaň ko ñan katakin rijikuuļ ro bwe ren jelä manit aikuj katakin er kaki ilo iien eo kauwe ko liþoke rej kõmmani. Jokäälöt ko kõn kain kauwe eo leloke emaroň koba men kein ijin ilal:

- (1) Leþok kajimwe im iien kweiþok ippän rijikuuļ eo;
- (2) Däpiji rijikuuļ eo bwe en päd wõt ilo campus eo an jikuuļ ilo awa ko ejjab awa in jikuuļ bwe en kõmmani katak ko an ilo kilaaj ak jerbal ko jet;
- (3) Kõmaküti ilo iien eo wõt ilo iien idiñ;
- (4) Kein katakin juon rijikuuļ makmake ikijjeen problem eo kõn mantin ak men ko ej kõmmani;
- (5) Suspend ilo jikuuļ;
- (6) Wäween eo juon kõn kilen kajikuuļ ilo juon kõta;
- (7) Luuji jeraamman ko;
- (8) Kweiþok ko ippän jinen ak jemän;
- (9) Joñan awa in päd ilo opij;
- (10) Suspend iumwin juon lõk ñan joñoul raan in jikuuļ;
- (11) Suspend iumwin joñoul juon raan ak lõñþok;
- (12) Jikuuļ in Jadede;
- (13) Kauweiki ikijjeen kõmaküti ak transfer;
- (14) Leþoke bwe en jikuuļ ilo bürookraam in kilen kajikuuļ ko jet;
- (15) Baer ak joloke; ak
- (16) Kõroollþok im kõlläiki oñan jorrään ko kar kõmmani.

(e) Naaj kõnnaan ak' counsel ippän rijikuuļ eo koba ippän jabdewõt kilen kauwe eo kõmmane ekkar ñan subsection (c) im (d).

(f) Ejjeþok emmaküt naaj kõmmane me joñan kauwe eo elukkun þap naaj leþok ñan rijikuuļ ro kõn aer kar kõmmane bõd iumwin class D.

(g) Ejjeþok jabdewõt rijikuuļ naaj suspend e ak leþok kauwe eo elukkuun elap kõn an cut kilaaj ak kõn an lõñ köttan an jab jikuuļ ilo ejjeþok unin.

(h) Käälöt ko kõn kauwe eo leþoke ekkar ñan subsection (c) im (d) naaj bõke bwe ej melelein kaje ko liþok ilowaan juon iiõ in jikuuļ.

(i) Kauwe ko liþoki emaroň wõnmaanþok wõt ñan iiõ in jikuuļ eo tok juon elaññe bõd eo ej kõmman ilowaan roñoul raan ko jän raan eo äliktata in jikuuļ ñan rijikuuļ ro ilo iiõ in jikuuļ eo. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-5, 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97, am im comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1134, 302A-1134.5)

§8-19-7 Kõmaküti ilo iien eo wõt ilo iien idiñ. (a) Juon principal ak eo jitõñe, ilo iien idiñ, emaroň kõmaküti rijikuuļ eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ pedped ioon jerbal in kappok melele eo im alikkar ko jän jerbal in kappok melele eo im ej kalikkar bwe mantin im ñwilin rijikuuļ eo ej lukkuun alikkar bwe, ewõr ekköljake kõn jorrään ko ñan e make ak ro jet ak elukkuun tar jän joñan an nana

tammin im kókkure aenõmman im ekõmman bwe en men in aikuj ñan kõmaküt rijikuul eo ilo iien eo emõkajtata ñan kõjparok jimwe im maroñ eo an rijikuul ro jet ñan jipadõk jelälokjeñ bwe en ejjelok men in kabañ er.

(b) Ilo iien eo kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ, jikuul eo enaaj kõmman joñan wõt an maroñ ilo mool im jimwe kõnnaanõk jinen ak jemän ilo iien eo emõkajtata ilo talboon.

(c) Juon kõjjelä ilo jeje kõn kõmaküt rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ naaj bõklok ñan jinen ak jemän ak jilkinlok ilo mail. Kõjjelä eo kõn kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ enaaj pãd ennaan im melele kein ijin ilal ie:

- (1) Naan in kinaaklok ko kõn ta ko rijikuul eo eaar kõmmani im naaj lemaanlok kein kamooli im rej pedpedin kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ;
- (2) Naan in kinaaklok ko kõn ta ko kar kõmmani im emõj kamooli ke eaar kõmmani;
- (3) Ennaan im melele eo kõn kauwe eo (ko) lejoke; im
- (4) Juon ennaan im melele kõn raan in kweilok eo, awa eo, im jikin eo opij eo an jikuul eo ej kwaloke ñan iion im kõnnaan ippän jinen ak jemän. Juon kabe in kõjjelä eo kõn kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ naaj jilkinlok ilo mail ñan superintendent eo an jikuul ko. Koba ippän kõjjelä eo kõn kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ ãinwõt ke ej juon men aikuj kõmmane ekkar ñan subsection in, principal eo ak eo jitõñe enaaj kajjioñ lale bwe jinen ak jemän ren jelä kõn kõjjelä eo ilo an talboon e lok er.

(d) Rijikuul eo im rej kõmaküti ilo iien eo wõt ilo iien idiñ naaj komälimi an rool im bar wõnmaanlok ilo jikuul ilo iien eo wõt ejako jorräan eo elap.

(e) Juon kõmmaküt ilo iien eo wõt ilo iien idiñ eban aikuj wõnmaanlok wõt iumwin elõnlök jän joñoul raan in jikuul, ijellokun ñe superintendent eo an jikuul ko eaar kõmälimi. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-6, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-7.1 Jerbal in etale im kappok melele. (a) Ilo iien eo emõkajtata ãlikin kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ ak jabdewõt iien ewõr unin an principal eo ak eo jitõñe tömak bwe juon rijikuul eaar kõmmane juon men ak juon emõmaküt me rej lo ke aikuj suspend rijikuul eo kake, principal eo ak eo jitõñe enaaj jino kõmmane juon jerbal in etale im kappok melele elõt. Abñõñõ ko kõn kalijeklok, kabñõñõ ak kakitõtõ (ekoba kabñõñõ ak kakitõtõ ñan booje juon bwe en babu ippän ak kõmman manit ettoon ak naan im kõl ko rettoon), kamõrõ ak kaamijak im/ak idenone rej pãd iumwin eoon ko rej kõmlöt kõn abñõñõ im jerbal in etale im kappok melele ilo section 8-19-30.

(b) Ilo iien eo ej kõmman jerbal in etale im kappok melele eo, principal eo ak eo jitõñe enaaj kõmman joñan wõt an maroñ ilo mool im jimwe ilo iien eo emõkajtata emaroñ kõnnaanõk jinen ak jemän kõn jerbal in etale im kappok melele eo an jikuul eo. Elaññe ãlikin an kajjioñ joñan wõt an maroñ, principal eo ak eo jitõñe ejjab maroñ tõpar jinen ak jemän, jikuul eo emaroñ kõmmane im kadedelok jerbal in etale im kappok melele eo. Jerbal in etale im kappok melele eo enaaj aikuj dedelok ilo iien eo emõkajtata. Elaññe principal eo ak eo jitõñe ej käälöt in jino kõmmane im lelok kauwe eo elukkun lõp ijellokun kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wõt ilo iien idiñ, principal eo ak eo jitõñe enaaj je juon ripoot ilo jeje

im kōmmelele ilo tukadu kōn naan in kamool ko an rikamool ro kar kajitūkin er, jabdewōt kein kamool ko jet, im wūn eo (ko) unin an principal eo ak eo jitōñe kar jino kōmmane im leļok kauwe eo.

(c) Principal eo ak eo jitōñe enaaj leļok kōjjelā ñan jinen ak jemān kōn melele ko kar loi nae rijikuul eo. Elaññe rijikuul eo ak jinen ak jemān ej kabōd men eo (ko) enoik kaki, principal eo ak eo jitōñe enaaj kwaļok ñan jinen ak jemān im rijikuul eo kein kamool ko rej rejectake melele ko an rijerbal eo an jikuul eo. Naaj leļok iien ñan an rijikuul eo ak jinen ak jemān lemaantak melele ko an rijikuul eo kōn jorrāān eo eaar waļok. [Eff and comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-8 Suspend. (a) Jabdewōt iien ewōr unin an principal eo ak eo jitōñe tōmak bwe juon rijikuul eaar kōmmane juon men ak juon emmaküt me rej lo ke aikuj suspend rijikuul eo kake, principal eo ak eo jitōñe enaaj aikuj kōmmane juon jerbal in etale im kappok melele kōn men eo eaar waļok ilo iien eo emōkajtata. Ālikin an dedelok kōmmane jerbal in etale im kappok melele eo im dedelok alikkar eo kōn melele ko kar loi kōn ta eaar waļok jān jerbal in etale eo, rijikuul eo emaroñ suspend elāññe principal eo ak eo jitōñe ej lo bwe ewōr kein kamooli melele ko raar waļok im kar loi. Principal eo ak eo jitōñe enaaj kōnnaanōk jinen ak jemān ilo jeje kōn alikkar eo kōn melele ko kar loi kōn ta eaar waļok jān jerbal in etale eo im kōn kauwe eo leļoke.

(b) Elāññe rijikuul eo ak jinen ak jemān rej kabōd men eo (ko) enoiki kaki, principal eo ak eo jitōñe enaaj kwaļok ñan rijikuul eo im jinen ak jemān kein kamool ko ewōr ippān rijerbal ro an jikuul eo ñan rejectake alikkar eo kōn melele ko opija eo an jikuul eo eaar loi. Naaj leļok iien ñan rijikuul eo ak jinen ak jemān, ak er aolep, bwe ren lemaantak melele ko an rijikuul eo kōn jorrāān eo eaar waļok. Ijoke, ilo kain jekjek eo me ej alikkar bwe rijikuul eo ejjab maroñ melele kōn joñan an ļap men ko enoiki kaki, kōn iien in im men kein rej bōk jikier, im ta ko remaroñ waļok jān iien in im men kein rej bōk jikier, ak joñan dettan, joñan an jelāļokjen ak mēn ko emōj an iioni ilo mour eo an im ekōmmān bwe en pen an kōnono im kwaļok melele ko ewōr meleleier, principal eo ak eo jitōñe enaaj kajitōk bwe jinen ak jemān ren pād im bōk kuňaer ilo iien kōnono ko.

(c) Elāññe total in raan ko ej pād im suspend ilo jabdewōt semester etal im le jān joñoul raan in jikuul, wāween im ta ko ñan kōmmani ilo jepta in ikijjeen jīmwe ko aikuj ilok ñan kajjojo armej iumwin kien ñan lale bwe aolep wāween jipañ im kōjparok ko iumwin kien ren ilok ñan er (due process) enaaj jerbal ijellokun ñe ewōr oktak ko iumwin kien.

(d) Naaj kōjelāik jinen ak jemān ilo naan kōn jabdewōt suspend ko līlok jekdoon ewi aetokan. Kōjelā eo moktalok jān an kōmmān suspend eo naaj kōmmane ilo talboon, elāññe emaroñ, im kōjelā eo ilo jeje kar kajju bōklok ak jilkinlōk ilo mail ñan jinen ak jemān ilo iien eo ej dedelok jerbal in etale im kappok melele eo. Kōjelā eo kōn an naaj suspend enaaj pād ennaan im melele kein ijin ilal:

- (1) Naan in kinaaklōk ko kōn ta ko rijikuul eo eaar kōmmāni im naaj lemaanlōk kein kamooli im ej pedpedin an suspend;
- (2) Naan in kinaaklōk ko kōn ta ko kar kōmmāni im emōj kamooli ke eaar kōmmāni;
- (3) Ennaan im melele eo kōn kauwe eo (ko) leļoke; im
- (4) Juon ennaan im melele kōn raan in kweiļok eo, awa eo, im jikin eo opiji eo an jikuul eo ej kwaļoke ñan iion im

kõnnaan ippān jinen ak jemān.

Kabe in kõjjelā eo naaj jilkinlök ilo mail ñan superintendent eo an jikuul ko. Koba ippān kõjjelā eo me ej juon men aikuj kõmmane iumwin subsection in, principal eo ak eo jitōñe enaaj aikuj kajjioñ lale bwe jinen ak jemān ren jelā kõn kõjjeļā eo ilo an talboon e lok er. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-7, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; am im comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-9 Jimwe ko aikuj ilok ñan kajjojo armej iumwin kien ñan lale bwe aolep wäween jipañ im kõjparok ko iumwin kien ren ilok ñan er (due process) ikijjeen an suspend ko etal im le jän joñoul raan, kauwe ikijjeen an transfer, im jołoke. (a) Elaññe, pedped ion jerbal in etale im kappok mejele eo, principal eo ak eo jitōñe ej tõmak bwe juon rijikuul eaar kõmmane juon men ak makütük ejumae jepta in, im elaññe principal eo ak eo jitōñe ej kwałok bwe men eo emman ñan kõmmane ej ñan lełok kauwe eo elukkun lap ijellokun kõmaküti rijikuul eo ilo iien eo wöt ilo iien idin, principal eo ak eo jitōñe enaaj kõjeļäki superintendent eo an jikuul ko ilo iien eo emõkajtata ñan jino iien kõmmane im lełok kauwe ilo an bõk mälím ilo naan jän superintendent eo.

(b) lién eo wöt emõj an bõk mälím eo ilo naan jän superintendent eo an jikuul ko, principal eo ak eo jitōñe enaaj kõmman joñan wöt an maroñ im ilo mool kõnnaanõk jinen ak jemān kõn:

- (1) Lełok kauwe eo elukkun lap ñan jorrään eo eaar wałok,
- (2) lién eo epelłok ñan appeal, im
- (3) Bwe kauwe eo lełoke enaaj kõmman ilo iien eo emõkajtata.
- (c) Ilowaan jilu raan in jikuul ko jän iien eo kar bõk mälím eo ilo naan jän superintendent eo an jikuul ko, principal eo ak eo jitōñe enaaj jilkinlök ilo mail kõjjelā eo ilo jeje kõn kauwe eo elukkun lap naaj lełoke kõn jorrään eo eaar wałok im kab pepa in appeal eo ñan jinen ak jemān. Jain eo an superintendent eo an jikuul ko ilo fax ak online ak electronic ebwe ñan kamoole an kar superintendent eo koweppäne ilo pepa ak form in lełok kauwe eo elukkun lap kõn jorrään eo eaar wałok. Kõjjelā eo ilo jeje kõn lełok kauwe eo elukkun lap enaaj päd ennaan im mejele kein ijin ilał:

- (1) Naan in kinaaklök ko kõn ta ko rijikuul eo eaar kõmmani im naaj lemaanlök kein kamooli im ej pedpedin lełok kauwe eo elukkun lap;
- (2) Naan in kinaaklök ko kõn ta ko kar kõmmani im emõj kamooli ke eaar kõmmani;
- (3) Ennaan im mejele eo kõn kauwe eo (ko) lełoke; im
- (4) Juon ennaan im mejele bwe jinen ak jemān ewõr an jimwe im maroñ in appeal ñan superintendent eo an jikuul ko im ilo iien in jinen ak jemān emaroñ kwałok kein kamool ko, kûr im kajitükin rikamool ro, im emaroñ wõr juon aer lawyer ej päd ilo etaer im elaññe jinen ak jemān enaaj lełok juon kõjjelā ilo jeje kõn an wõr an lawyer joñoul raan iiettata moktalök jän appeal eo.
- (5) Elaññe rijikuul eo ak jinen ak jemān enaaj kõñaan file e juon appeal, innem appeal eo eaikuj kõmman ilo jeje im superintendent eo an jikuul ko eaikuj loe jab rumwijlök jän jemłokin awa in jerbal ilo raan eo kein kajiljilimjuon jän raan eo kar lełoke kõjjelā eo kõn kauwe eo elukkun lap. Naaj kötlök an rijikuul eo etal im jikuul ilo jikuul eo an im köttar an wõr alikkar in appeal eo ijellokun ñe principal eo ej loe bwe an rijikuul eo wõnmaanlök wöt im päd ilo jikuul ekõmman an wõr kauwõtata ñan

e make ak ro jet ak ñan jimwe im maroñ ko an rijikuul ro jet rej jipadõk jelälökjeñ ilo anemkwõj im ejjełok kein kabañañ. Ijoke, rijikuul eo eban bõk kunaan ilo jabdewõt makütküt ko an jikuul, ekoba im ejjab menkein wõt, ikkure ko ak athletics, trip ko, ak club ko.

(d) Ilo iien eo ej loe kajitõk eo ñan appeal ilo jeje, superintendent eo an jikuul ko enaaj, ilowaan joñoul raan in jikuul, karöke juon iien appeal im enaaj kõnnaanõk jinen ak jemän kõn raan eo, awa eo, im jikin eo. Kõjjelä eo ilo jeje kõn appeal eo naaj jilkinłok ilo mail ñan jinen ak jemän im principal eo ak eo jitõñe ilowaan joñoul lalem raan moktalok jän appeal eo. Superintendent eo an jikuul ko ak juon armej ejjab jep ilo department eo enaaj kõmmane appeal eo, ak juon eo ejjab jep im naaj jitõñe, eo im emaroñ juon opija in department eo, im ijxitõnin superintendent eo an jikuul ko. Appeal eo enaaj kõmman ilo wâween kein rej wałok ijin ilaļ:

- (1) Appeal eo enaaj kilõk im ejjełok jabdewõt remaroñ pãd ilo iien appeal eo ijellokun wõt ñe rijikuul eo ak jinen ak jemän rej kajitõk bwe en pellok ñan armej;
- (2) Ewõr an jinen ak jemän im principal eo ak eo jitõñe jimwe im maroñ ñan lemaanłok kein kamool ko, kajitükin rikamool ro, im lemaanłok naan in kamool ko ñan kõmelele, jumae, ak kariab melele ko an pade eo juon;
- (3) Emaroñ wõr an jinen ak jemän im principal eo ak eo jitõñe lawyer ak counsel;
- (4) Superintendent eo an jikuul ko ak rijerbal eo an department eo kar jitõñe me ejjab jep eaikuj loor ruul in lemaanłok kein kamool ko;
- (5) Superintendent eo an jikuul ko ak rijerbal in department eo kar jitõñe me ejjab jep enaaj pauni kein kamool ko jaakimaanłok ilo ekkar im jimwe im jab jep;
- (6) Jinen ak jemän, ilo an naaj make loloorjake ak kõlläiki oñän, emaroñ kanne ainikien ak record e ak bõke kape in teep ko department eaar kanni, ak transcript in teep ko department eo eaar kanni ilo iien roñjake eo eläññe ej kajitõki wõt ñan an court etali. Superintendent eo an jikuul ko ak eo department eo eaar jitõñe me ejjab jep enaaj kanne ak record e transcript eo ak teep eo kar kanne ilo iien roñjake eo;
- (7) Superintendent eo an jikuul ko enaaj jab rumwijłok jän jiljilimjuon raan in jikuul jän iien eo eaar kilõk appeal eo kõmmane jemłok eo an im kwałok ilo alikkar emmaküt eo (ko) ñan kõmmani im pedpedin emmaküt kein. Jemłok eo ilo jeje naaj jilkinłok ilo mail ak kajju bôkloke ñan jinen ak jemän, lawyer eo an rijikkul eo im ej alikkar ilo pepa ko ak record ko, im juon kabe ñan jikuul eo. Eläññe emmaküt eo kõn kilen lełok kauwe ej alikkar im weepân, superintendent eo an jikuul ko enaaj kalikkar total in oran raan ko ej suspend im ilowaan jinojn an suspend im raan ko äliktata in suspend lõmñak kõn oran raan in suspend ko emøj an kar rijikuul eo kadede kõmmani.

(e) Jinen ak jemän emaroñ appeal i jemłok eo an superintendent eo an jikuul ko ilo an lełok juon kõjjelä ilo jeje kõn an appeal im juon ennaan im melele kõn eläññe ej kajitõk juon iien roñjake ippân superintendent eo an education ke ak rijerbal in state eo jitõñe im kwałoki kajitõk ko im naan in jumae ko im pepa ko rej rejetaki naan in jumae ko im kein kamool ko armej eo ej appeal i. Appeal eo ilo jeje aikuj bôklok ñan superintendent eo an education ak rijerbal in state eo jitõñe ilowaan jiljilimjuon raan in jikuul jän raan in jemłok eo an

superintendent eo an jikuuļ ko ilo jeje. Eļaņñe ejjeļok kajjitōk ej kōmman ñan juon iien roñjake, superintendent eo an education ak rijerbal eo an state emōj jitōñe enaaj kōmmane juon jemłok pedped ioon aolep melele ko ak record ko ilo iien eo kar pād imaan superintendent eo an jikuuļ ko im ko jinen ak jemān raar jaakimaanłok ilo appeal eo. Superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitōñe enaaj kōmmane jemłok eo āliktata ilo jeje. Naaj kötlök an rijikuuļ eo etal im jikuuļ ilo jikuuļ eo an im köttar an wör alikkar in appeal eo ijellokun ñe superintendent eo an jikuuļ ko ej loe bwe an rijikuuļ eo wōnmaanłok wōt im pād ilo jikuuļ ekōmman an wör kauwōtata ñan e make ak ro jet ak ñan jimwe im maroň ko an rijikuuļ ro jet rej jipadōk jelälökjen ilo anemkwoj im ejjeļok kein kabaňbañ. Eļaņñe naaj jołok rijikuuļ eo jān an etal in jikuuļ ilo iien in ej köttar an wör alikkar in appeal eo, superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitōñe enaaj kōmmane juon jemłok ilowaan roñoul juon raan jān raan eo eaar loe appeal eo.

(f) Ilo iien eo ej loe appeal eo ilo jeje, jān jinen ak jemān ak lawyer eo an jinen ak jemān, jemłok eo ilo jeje an superintendent eo an jikuuļ ko im aolep pepa ko im record ko jān iien kōnono eo kwałok kake ilo subsection (d) in section in naaj liloki ñan superintendent eo an education ak rijerbal eo an state im kar jitōñe ilowaan joñoul raan. Superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitōñe enaaj etali kein kamool ko im kōmmane juon jemłok pedped ioon kilen kauwe eo leļoke ilowaan joñoul emān raan. Jemłok eo naaj kajju bōkloke ak jilkinłok ilo mail ñan jinen ak jemān ak lawyer eo an epād ilo record ko. Koba ippān men kein, naaj kōnnaanők jinen ak jemān kōn jimwe im maroň eo ñan leļok ilo jeje kōn naan ak melele eo jān e im ej kwałok ke ej kōjparok wōt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemłok eo im limaanłok naan in jumae ko an ñan superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitōñe. Eļaņñe jinen ak jemān enaaj file e ilo jeje naan ak melele eo jān e im ej kwałok ke ej kōjparok wōt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemłok eo ikijjeen joñan aetokan raan ko ñan jołok ak kōmman oktak ikijjeen bu ko pedped ioon jemłok eo an eo kar jitōñe, superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitōñe enaaj roñjake naan ak melele eo ilo jeje im ej kwałok ke ej kōjparok wōt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemłok eo. Naan ak melele eo ilo jeje im ej kwałok ke armej eo ej kōjparok wōt jimwe im maroň eo an ñan naaj appeal i jemłok eo im kajjitōk eo ñan jaakimaanłok naan in jumae ko ñan superintendent eo an education ak rijerbal in state kar jitōñe eaikuj tōprakłok bwe superintendent eo an education im rijerbal eo an state im kar jitōñe bwe en loe ilowaan lalem raan jān raan eo ilo jemłok eo an superintendent eo an education, eo jitōñe, ak rijerbal eo an state kar jitōñe. Jinen ak jemān emaroň jakemaanłok naan ak melele eo jān e im ej kwałok ke ej kōjparok wōt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemłok eo im kajejtokjān jimwe im maroň eo ñan lemaanłok naan in jumae ko an; ijoke, enaaj ejjeļok jimwe im maroň ñan lemaanłok naan in jumae ko eļaňñe kar jab mokta jakemaanłok ilo jeje naan ak melele eo jān e im ej kwałok ke ej kōjparok wōt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemłok eo. Eļaňñe jinen ak jemān eaar mōkaj im jilkinłok naan ak melele eo ilo jeje jān e im ej kwałok ke ej kōjparok wōt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemłok eo im kajjitōk kōn jimwe im maroň eo ñan lemaanłok naan in jumae ko an, superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitōñe enaaj, ilowaan ruo raan in jikuuļ ālikin an loe kajjitōk eo ñan lemaanłok naan in jumae eo, kōnnaanők jinen ak jemān kōn raan eo, awa eo im jikin eo naaj lemaanłok naan in jumae ko aer ie. Raan in lemaanłok naan in jumae eo enaaj jab ijetłok jān lalem raan im jab lōñłok jān joñoul emān raan jān raan eo ilo kōjjeļā eo ej kōnnaanők jinen ak jemān kōn

raan eo, awa eo, im jikin lemaanlok naan in jumae ko aer ie. Superintendent eo an education ak rijerbal eo an state kar jitõne enaaj jilkinlok ilo mail juon jemlok ilo jeje ñan jinen ak jemän ak lawyer eo an im epäd ilo record ko ilowaan joñoul emän raan jän raan eo naan in jumae ko kar kömmani ie ak elaññe jinen ak jemän eaar kajejtokjän jimwe im maroñ eo an ñan lemaanlok naan in jumae eo an, ilowaan joñoul emän raan jän raan eo kar loe naan ak melele eo jän jinen ak jemän im ej kwalok ke ej köjparok wöt jimwe eo an ñan naaj appeal i jemlok eo. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-8, 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; am im comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-10 Aetokan kauwe ko liłoke. (a) Elaññe kauwe eo lełoke ejjab maroñ jino jerbale itok wöt jän appeal eo, kauwe eo lełoke emaroñ wönmaanlok ñan iiö in jikuul eo tok juon ilo jabdewöt jikuul ko an kien im ejjab koba summer jikuul.

(b) Elaññe men ko kar kömmani, me raar töllok ñan an wör kauwe ñani, kar kömman ilowaan raan ko roñoul jän raan in jikuul eo älktata an rijikuul ro ilo iiö in jikuul eo kauwe eo lełoke emaroñ wönmaanlok ñan iiö in jikuul eo tok juon ilo jabdewöt jikuul an kien im ejjab koba summer jikuul.

(c) Section in ejjab jermal ñan jorrään in rube kien ko ikijeen bu ko. Kauwe eo ñan jorrään in rube kien ko ikijeen bu ej pedped ioon kakien eo im ejjab aikuj diklok jän juon iiö.

(d) Ijellokun kömeleleik ko ilo subsection (a) im (b), ejjelok kauwe en lełok enaaj wönmaanlok im le lok jän iiö in jikuul eo me jorrään eo eaar kömman. [Eff 9/1/82; ren §8-19-9, 5/23/86; comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1134)

§8-19-11 Wäween ko jet ñan katakin im jermal in jipañ ko jet ilo iien ko emoj lo bwe rijikuul ro raar rube karök ko ilo jepta in. (a) Superintendent eo an jikuul ko enaaj lale bwe wäween katakin im makütküt ko jet ñan katakin ak ñan lełok bwe ren bök kunaer ippän opij ko an kien ak private me rekkar ñan aolep rijikuul ro rej kömaküt er ilo iien eo wöt ilo iien idin iumwin juon töre eo ejjab lõñlok jän joñoul raan in jikuul.

(b) Ñan aolep rijikuul ro rej suspend iumwin juon lòk ñan joñoul raan in jikuul, principal eo ak eo jitõne emaroñ lale ñe emaroñ lełok kein katakin im makütküt ko jet ñan katakin er pedped ioon aikuj ko an rijikuul eo.

(c) Hawaii administrative ruul ko ñan rijikuul ro ewör aer utamwe ak mōjño in ãnbwin ak kölmänlokjen enaaj jermal ñan rijikuul ro remaroñ ekkar ñan jepta in. [Eff 9/12/82; am im ren §8-19-10, 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1128)

SUBCHAPTER 3

ENANA MWILIN RIJIKUUL EO IM KAUWE ILO IIEN SUMMER JIKUUL

§8-19-12 Kauwe ko liłoki; maroñ eo. Director eo an summer jikuul ak eo jitõne

enaaj leļok kauwe ɳae jabdewōt rijikuul ro rej jikuul ilo summer jikuul.
[Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09;
NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS 302A-1112)

§8-19-13 Manit ko emo an rijikuul kömmani; bōd ko kömmani ilo

kilaaj. (a) Men kein ijin ilaļ me emo kömmani ej jerbal ñan aolep rijikuul ro ilo summer jikuul ilo awa in jikuul ko ilo summer, ilo campus, ak ijoko jet an department eo, ilo iiāl in itoitak ko an department eo, ak ilo makūtkūt eo department eo ej bōk eddoin ak iien eo elāp ilo ak ilikin imōn jikuul ko.

(1) Jorrāān ko iuṁwin Class A:

- (A) Kōjorrāān ak kömetak ānbwinnin bar juon (assault);
 - (B) Kamōrō ak kaamijak (bullying) (ñan rijikuul ro ilo grade 9-12);
 - (C) Koot;
 - (D) Kamōrō ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbullying) (ñan rijikuul ro ilo grade 9-12);
 - (E) Men ko rekauwōtata, ak kein kōkkure ko; ewōr ippān juon ak kōjerbale ñan;
 - (F) Kein ire ak ḡanman ko rekauwōtata; ewōr ippān juon, ak kōjerbale ñan;
 - (G) Men ko kōbwebweien uno ko rekajoor; ewōr ippān juon kōjerbale, ak wia kake;
 - (H) Bōk men ko mweien bar juon ilo an kōjerbal kajoor ak kaamijak (extortion);
 - (I) Ire;
 - (J) Bu ko; ewōr ippān juon, ak kōjerbale ñan;
 - (K) Kabñōnō ak kakitōtō (ñan rijikuul ro ilo grades 9-12);
 - (L) Uror ak mōrō (homicide);
 - (M) Uno ko rekajoor emōj kamoiki ekkar ñan kakien; ewōr ippān juon, kōjerbale, ak wia kake;
 - (N) Men ko kōerbali ñan kadōk; ewōr ippān juon, kōjerbale, ak wia kake;
 - (O) Kōjorrāān men ko ḡweien bar juon ak kōkkure im kattoni;
 - (P) Koot;
 - (Q) Kōkkure im booje juon in babu ippān ak kōmman ḡanit ettoon ak ejjab kōnaan (sexual assault);
 - (R) Babu ippān juon ak kōmman ḡanit ettoon in kōkkure ak moñe ñan kōnaan im emmān eo an armej eo make (sexual exploitation);
 - (S) Kabñōnōik juon in babu ippān ak kōmman ḡanit ettoon ak ejjab kōnaan im kwaļok naan im kōl ettoon (sexual harassment) (ñan rijikuul ro ilo grade 5-12);
 - (T) Anōke im apāde ilo ejjeļok mālim (stalking); ak
 - (U) Kein kaamijak ak menin kaamijak ko rej kōjerbal kein kōkkure ko rerube kakien ko ɳae armej (terroristic threatening).
- (2) Jorrāān ko iuṁwin Class B:
- (A) Kamōrō ak kaamijak (bullying) (ñan rijikuul ro ilo grade K-8);
 - (B) Kamōrō ak kaamijak ilo kein jerbal ko rej le computer (cyberbullying) (ñan rijikuul ro ilo grade K-8);
 - (C) Kalijekļok;
 - (D) Jabdewōt ḡanit ko rōlōke kien im kōkkure aenōmman im jokwane an armej;

- (E) Riab im kōllāplap kōn juon jorrāān;
 (F) Jain ak je juon jeje im ba bwe jain eo ak jeje eo ej lukkuun an bar juon armej (forgery);
 (G) Gamble;
 (H) Kabñōñō ak kakitōtō (ñan rijikuul ro ilo grade K-8);
 (I) Kōmmane juon men elukkuun kakijoñjoñ ak lukkuun nana ak kajookok ñan kwałok ke komaroñ deloñ im mōttan juon kumi (hazing);
 (J) Kōjerbale ilo wāween ko rejekkar ak ewōr kajjitōk kaki, ak men kein jimor, men ko kōbwebweien internet im kein jerbal ko an ak men kein jimor;
 (K) Idenone;
 (L) Kabñōñōik ak kakitōtō im booje juon in babu ippān ak kōmman manit ettoon im kwałok naan im kōl ettoon ak ejjab kōnaan (sexual harassment) (ñan rijikuul ro ilo grade K-4);
 (M) Kqot; ak
 (N) Etal im deloñ ilo juon em ak jikin ilo ejjełok mālim (trespassing).
 (3) Jorrāān ko iumwin Class C:
 (A) Naan eo ej kōmetak ak kókkure;
 (B) Cut kilaaj;
 (C) Jumae im jab pokake juon eo eutiejlok (insubordination);
 (D) Laser pen/laser pointer; ewōr ippān juon ak kōjerbale ñan;
 (E) Diwōjłok jān campus ilo ejjełok mālim;
 (F) Kōbaatat ak kōjerbal men ko ewōr tobacco ie; ak
 (G) Jab jikuul ilo ejjełok unin (truancy).
 (4) Jorrāān ko iumwin Class D:
 (A) Mweiuk ak men ko emo kōmman ak an wōr ippān armej (contraband); ewōr ippān juon ak kōjerbale ñan;
 (B) Problem in ḡwil ko redik; ak
 (C) Ruul ko jet an jikuul.
 (b) Jorrāān ko iumwin Class C im D: Juon rijikuul eo ej jikuul ilo summer im ej kōmmane ruo iaan jabdewōt jorrāān ko ilo class C ak D āinwōt komełeiki ilo section 8-19-6 ilo iien eo ej pād ilo summer jikuul naaj lełok ñane naan in kakkōl kōn jorrāān eo ej kōmmane kein kajuon im remaroñ kadiwōje jān an summer jikuul ne ekōmmane bar juon jorrāān kein karuo.
 (c) Jabdewōt rijikuul enaaj kōmman juon iaan jorrāān ko ilo class A ak class B naaj jołoke jān summer jikuul. Director eo an summer jikuul ak eo jitōñe enaaj kōjełäik im kwełok ippān rijikuul eo im jinen ak jemān mokta jān jołoke jān summer jikuul. Director eo an summer jikuul enaaj file e juon report ippān superintendent eo an jikuul ko im enaaj lełok juon kabe ñan jinen ak jemān.
 (d) Juon director ñan summer jikuul ak eo jitōñe, ilo juon iien idīñ, emaroñ kōmman im kōmaküt juon rijikuul ilo iien eo wōt ilo iien idīñ ālikin an mōj loe bwe mantin rijikuul eo ealikkar an kauwōtata ñan jokwane eo ñan ānbwinnin make ak ñan ro jet ak elukkuun tar jān joñan an nana tammin ekókkure aenōmman ñan joñan en me emenin aikuj jołoke rijikuul eo ilo iien eo emōkajtata ñan kōjparok jímwe im maroñ eo an rijikuul ro jet rej jipadōk jelälökjen bwe en ejjełok men in kabañ er. Director eo an summer jikuul eo ak eo jitōñe enaaj kōnnaanōk im kwełok ippān rijikuul eo im jinen ak jemān moktalok jān an rijikuul eo bar rool im jikuul ilo summer jikuul. Ejjełok rijikuul enaaj bar rool im jikuul ñe eaar jab kōmman kwełok eo ippān. Director eo an

summer jikuuļ eo ak eo jitōñe enaaj file e juon ripoot ippān superintendent eo an jikuuļ ko im leļok juon kabe ūnan jinen ak jemān. [Eff 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

SUBCHAPTER 4

JIKUUĻ EO EJ KÖMMAN JERBAL IN ETALE IM KAPPOK JABDEWÖT MEN KO IPPĀN ARMEJ AK IJOKO JIKIN ūNAN JIPAÑ LIAAKEĻOK JORRÄÄN EO ETALE EO EJ KÖMMAN IKIJJEEN

§8-19-14 Policy eo ikijjeen kōpellōk im etale locker ko an rijikuuļ.

Opija ro an jikuuļ remaroñ kōpellōki im etali locker ko ilo jikuuļ im liloki ūnan rijikuuļ ro ilo campus eo (im kidu ko rej kāätet bwiin tulikier) jabdewöt iien ilo an wōr unin ak ejjeļok unin, im ejjab unin kōmmane jerbal in etale im kappok jabdewöt men ko ippān juon armej ej kōn ia eo rijikuuļ ej jāne, kōlar in kilin, aelōñ eo an, rūtto ro an, kōrā ke ak emmaan, s kōrā ke ak emmaan ekkar ūnan lōmṇak an armej ak manit im wāween an kwalōk ak ba ūne e kōrā ak e emmaan, kabuñ, utamwe ak mōjño in ānbwin ak kōlmān'lokjen, ak eñjaake eo an ūne e emmaan ke ak e kōrā. Section 8-19-15 enaaj jab ekkar ak jerbal ūnan kōpellōki im etali (im kidu ko rej kāätet bwiin tulikier) locker ko an rijikuuļ. Ejjeļok iaan men ko ewōr joñan kōmmani ilo sections 8-19-15 lōk ūnan 8-19-18 ak ekkejellōk ippān an jikuuļ eo kōmman jerbal in etale im kappok jabdewöt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrään eo etale eo ej kōmman ikijjeen en ilo jabdewöt wāween kōmman bwe en melelein jemaroñ kōtmāne bwe locker ko an rijikuuļ ro ren nojak im jab pellok ūnan jabdewöt ilo ejzelok mālim. Rijikuuļ ro rej aikuj watōk bwe locker ko aer remaroñ kōpellōki im etali coppaer (im kidu ko renaaj kāätet bwiin tulikier) jabdewöt iien ilo an wōr wūn im ejzelok wūn. [Eff 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)]

**§8-19-15 Policy ikijjeen an jikuuļ kōmman jerbal in etale im kappok
jabdewöt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ
liaakeļok jorrään eo etale eo ej kōmman ikijjeen.** Ijellokun an kōmlōt kake ilo section 8-19-14 ikijjeen locker ko an rijikuuļ, ewōr unin an rijikuuļ ro naaj kōtmāne bwe er make renaaj ineemman ilo aer pād ilo campus eo, ak jikin ko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien makūtküt eo department eo ej bōk eddoin ak juon iien elap ilo ak ilikin imōn jikuuļ ko. Ekkar im jimwe an jikuuļ ko aikuj kōjparok bwe en wōr wōt laajrak im kon im juon mejetoto eo emman ūnan katak. Ūnan kajejet kūtien aikuj in ekkar iumwin kien, opija ro an jikuuļ remaroñ jān iien ūnan iien aikuj kōmman jerbal in etale im kappok jabdewöt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrään eo etale eo ej kōmman ikijjeen ilo campus eo, ak jikin ko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien makūtküt an jikuuļ im department eo ej bōk eddoin ak juon iien elap ilo ak ilikin imōn jikuuļ ko. Äinwōt juon policy me emaroñ jerbal ilo elōñ wāween, ijellokun an kōmlōt kake ilo section 8-19-14 ikijjeen locker ko an rijikuuļ, kōmman jerbal in etale im kappok jabdewöt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ

jipañ liaakeļok jorrāān eo etale eo ej kōmman ikijjeen emaroñ kōmman elāññe ewōr wūn ko rekkar ñan ekköljake, pedped ioon wāween ko rej waļok jerbal in kappok eo enaaj kwaļok kein kamool ko bwe rijikuul eo ak rijikuul ro raar rube ak rej rube kakien ko ak men eo rijikuul eo ej kōmmane emo kōmmane ekkar nan jepta in. Etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrāān eo etale eo ej kōmman ikijjeen im opija ro an jikuul eo rej kōmmani naaj loore kōmlōt ko ilo subchapter in. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)]

§8-19-16 Maroñ eo. Ijellokun naan in kōmlōt ko ilo section 8-19-14 ikijjeen locker ko an rijikuul, remaroñ kappok jabdewōt ilo men ko mweien elāññe ewōr wūn ekkar ñan ekköljake, pedped ioon wāween ko rej waļok ilo iien eo bwe jerbal in kappok eo enaaj kwaļoktok kein kamool ko bwe rijikuul eo ak rijikuul ro, ak ro jet ilo campus eo, ak jikin ko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien makütküt im department eo ej bōk eddoin ak iien elap ilo ak ilikin imōn jikuul ko eaar rube kakien ak eoon ko ilo jepta in. Juon opija an jikuul me ej kōmmane jerbal in kappok in enaaj etal ippānļok bar juon opija an jikuul im jerbal eo an ej āinwōt juon rikamool, ijellokun ñe ej juon iien idīñ me aikuj emmaküt ilo mōkaj ñan kōjparok ājmour ak jokwane, ak men kein jimor eo an jabdewōt armej ak armej ro. [Eff 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-17 Wāween ko renaaj kaal an jikuul eo maroñ kōmman jerbal in etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrāān eo etale eo ej kōmman ikijjeen. (a) Ijellokun an kōmlōt kake ilo section 8-19-14 ikijjeen locker ko an rijikuul im jerbal in etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liaakeļok jorrāān eo etale eo ej kōmman ikijjeen opija ro an jikuul remaroñ kōmmane ilo iien eo aolepen men kein ijin ilal emōj aer alikkar:

- (1) Elāññe ilo iien eo jerbal in etale im kappok eo ej kōmman, ewōr wūn ko rekkar ñan ekköljake pedped ioon wāween ko rej waļok ilo iien eo bwe jerbal in kappok eo enaaj kwaļoktok kein kamool ko bwe rijikuul eo ak rijikuul ro raar rube kakien ak eoon ko rej kamo kōmmani ekkar ñan jepta in.
 - (2) Kilen im wāween naaj kōmmane jerbal in etale im kappok in ej ekkejellok wōt ippān unin kōmmane jerbal in etale im kappok in.
 - (3) Rijikuul eo me jerbal in etale im kappok in enaaj kōmman nae naaj kōnnaanōke kōn unin kōmmane jerbal in etale im kappok in im naaj leļok iien ñan an make kōrōļokiļok kein kamool ko opija eo an jikuul ej kappukōti.
- (b) Opija eo an jikuul me ej kōmmane jerbal in etale im kappok eo enaaj kōnnaanōk principal eo ak eo jikuul eo ej jitōñe bwe ej pojak in kōmman juon jerbal in etale im kappok im kōn unin kōmmane jerbal in etale im kappok eo ijellokun ñe ej juon idīñ im eikuj kōmman emmaküt ilo iien eo emōkajata ñan kōjparok ājmour ak jokwane, ak men kein jimor an armej eo ak armej ro.
- (c) Elāññe elōňļok jān juon rijikuul rej notaiki er kōn aer kar kōmmane juon jorrāān, innem, elāññe ekkar im ejjab juon menin kauwōtata ñan ājmour ak

jokwane, opija eo an jikuul me ej kōmmāne jerbal in etale im kappok eo enaaj jino ippān rijikuul eo elaptata notaiki bwe epād ippān men ko rej kappukōti ilo jerbal in etale im kappok in. [Eff 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §§302A-1112, 703-309(2)) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3, HRS §§302A-1101, 302A-1112, 703-309(2))

§8-19-18 Jerbal in etale im kappok jabdewōt men ko ippān juon armej ak ijoko jikin me remaroñ jipañ liakełok jorrāän eo etale eo ej kōmmān ikijeen me emo kōmmāni. Ijellokun an kōmlōt kake ilo section 8-19-14 ikijeen locker ko an rijikuul ro:

- (1) Emo kōmmān jabdetakwōt kain jerbal in kappok.
- (2) Emo kōmmān bwe juon en kelwaan im kappok jabdewōt ippān.
- (3) Juon opija an jikuul eban kōmmān jerbal in etale im kappok eo me ej kōmmān bwe en aikuj jibwe ak uñür ānbwinnin rijikuul eo ijellokun wōt ñe aikuj kōmmāne jerbal in etale im kappok rot in ñan bobrae an wałok kókkure ñan ājmour im jokwane, ak men kein jimor ñan armej eo ak armej ro.
- (4) Ilo iien eo jerbal in etale im kappok eo ej kōmmān, emo kojerbal wāween ko ñan iuuni ak booje rijikuul eo ijellokun ñe opija eo an jikuul ej tōmak bwe an kōjerbal wāween ko ñan iuuni ak booje ej juon menin aikuj ñan bobrae an wałok kókkure ñan ājmour ak jokwane, ak men kein jimor ñan armej eo ak armej ro ak ñe rijikuul eo ej jumae jerbal in etale ak kappok eo.
- (5) Juon jerbal in etale im kappok ej kōmmān ekkar ñan naan in kōmlōt ko ilo subchapter in naaj ñan wōt men eo ak men ko jerbal in etale im kappok meļeļe in kar kōmmān ikijeen. Ijoke, jabdewōt men eo naaj loe ilo iien eo jerbal in etale im kappok eo ej kōmmān opija eo an jikuul eo emaroñ bōke elāññe an wōr ippān juon armej men in ej juon men erube kien ak naan in kōmlōt ko ilo jepta in, ak elāññe ejjab bōke men eo enaaj kōmmān bwe en kauwōtata ñan ājmour ak jokwane, ak men kein jimor ñan armej ak armej ro, ekoba opija eo an jikuul me ej kōmmāne jerbal in etale im kappok eo. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

SUBCHAPTER 5

RIPOOTI JORRĀÄN KO

§8-19-19 Ripooti jorrāän ko iuñwin class A im class B rej kōmmāni ilo jikuul. (a) Juon rikaki, opija, ak bar juon rijerbal an department eo me ej juon rikamool ñan juon jorrāän iuñwin class A ak class B ãinwōt an jepta in kwałok meļelein, ak juon eo ewōr wūn ekkar ñan an tōmak bwe kar kōmmāne juon jorrāän iuñwin class A ak class B ak bwe enaaj kōmmān, ñae juon rijikuul, rikaki, opija, ak rijerbal ro jet an department eo, ak ejelōt men ko ḡweien jikuul eo, enaaj ripooete jorrāän eo ilo iien eo emōkajtata ñan principal eo ak eo jitōñe. Ejzelok jabdewōt ilo subsection in naaj meļelein bwe ej kamo ak bōbrae juon rikaki, opija, ak rijerbal ro jet an department eo jān an ripooete jorrāän eo iuñwin

class C ak class D ñan principal eo ak eo jitõñe.

(b) Ilo iien eo ej loe ripoot in jorrään eo iumwin class A ak class B, principal eo ak eo jitõñe enaaj kõmmâne juon jerbal in etale im kappok melele in lale im peke eläññe manit eo ej juon eo aikuj kaju call e bwilimâñ kake ak eläññe manit eo emaroñ kõmadmôde ikijjeen kilen kauwe eo jikuul ej kõmmâne. Principal eo ak eo jitõñe enaaj call e bwilimâñ ilo jabdewõt iien ewõr ekköljake ke emaroñ wõr menin kauwötata im rijerbal ro an jikuul eo reban maroñ kõmadmôde kain manit eo kõmmâne.

(c) Principal eo ak eo jitõñe enaaj jei im liküt melele ko kõn jorrään eo ilo data base ak computer ko an department eo ilowaan lalem raan in jikuul jän raan eo jorrään eo eaar wałok.

(d) Principal eo ak eo jitõñe enaaj kõjeläik rikaki eo, opija eo, ak rijerbal eo juon me ej kõmmâne ripoot eo, kõn kauwe eo lełoke, eläññe ewõr, ñan jorrään eo (ko) kar kõmmani ilo kilaaaj ilowaan lalem raan in jikuul älikin kar ripoote jorrään eo ekkar ñan subsection (c).

[Eff 9/1/82; am im ren §8-19-11, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019]

(Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1002) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1002)

§8-19-20 Ñe juon ej ripooti jorrään ko naaj kõmmaküt bõd eo jâne ikijjen jorrään ko rej wałok meñe e eo ej armej eo im ej lukkuun töllökin bõk eddoin jorrään eo. Jabdewõt rikaki, opija, ak bar juon rijerbal in department eo me ikijjeen mool im jimwe ej ripoot ãinwõt ke ej aikuj kõmmâne ekkar ñan §8-19-19 naaj kõmmaküt an bõd ikijjen jorrään ko meñe e eo im ej lukkuun töllökin bõk eddoin jorrään eo im enaaj ejjelok ruõn ekkar ñan section 302A-1003, Hawaii Revised Statutes. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-12, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1003) (Imp: HRS §302A-1112, 302A-1003)

§8-19-21 Likjab in ripooti jorrään ko iumwin class A ak class B me rej wałok ilo jikuul; men ko renaaj wałok jän wäween in. (a) Superintendent eo an education enaaj kõmmâne juon kõjjełä ilo jeje aolep iiõ ñan aolep jikuul ko im opij ko bwe likjab in ripooti jorrään ko iumwin class A ak class B me rej kõmmani ilo campus, ak jikin ko jet an department eo, ilo iial in itoitak ko an department eo, ak ilo iien maküküt eo department eo ej bõk eddoin ak iien elap ilo ak ilikin imõn jikuul ko emaroñ kõmmâne bwe en wõr kauwe lełoke nae rikaki ro, opija ro, ak rijerbal ro jet an department eo me aer eddo eo. Kauwe ko liłoki emaroñ koba:

- (1) Naan in kakköl ilo naan;
- (2) Naan in kakköl ilo jeje;
- (3) Suspend im ejjelok kõllä;
- (4) Köttaikłok jerbal eo an; ak
- (5) Baer ak joloke.

(b) Rikaki ro, opija ro, ak rijerbal ro jet an department eo me relikjab in ripooti jorrään ko ãinwõt ke ej juon men aikuj kõmmâne ekkar ñan section 8-19-19 emaroñ etal kaje ñane ekkar ñan ruul im kilen jerbal ko an department eo.

(c) Jabdewõt rikaki, opija, ak bar juon rijerbal an department eo me ewõr kaje lełok ñane kõn likjab in ripooti jorrään ko iumwin class A ak class B me rej wałok ilo campus eo, ak jikin ko jet an department eo, ilo iial in itoitak

ko an department eo, ak ilo juon iien elap department eo ej bōk eddoin ilo ak ilikin ijoko jikin department eo enaaj wōr an jimwe im maroñ ñan appeal ãinwōt kōmlōt kake ilo kakien ko an state ak ilo ruul im kilen jerbal ko an department eo ak kon̄ ko elōñ raar errā kaki. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-13, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; am im comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1002) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1002)

SUBCHAPTER 6

INTERVIEW KO AN BWILIJMÄÄN IM BÖK ÑAN KALBUUJ

§8-19-22 Interview ko an Bwilijmään ilo jikuuļ kōn jorrään ko ilo jikuuļ. (a) Bwilijmään ro remaroñ jadelok ñan juon jikuuļ in kajitükkin juon rijikuuļ. Ilo iien eo ej tōpraklōk ilo jikuuļ eo, naaj ãñinlōk bwilijmään eo ñan ippān principal eo ak eo jitōñe bwe en kajjitōk an mälīm in interview ippān rijikuuļ eo. Elaññe naaj kōmālimi interview eo ippān rijikuuļ eo, principal eo ak eo jitōñe enaaj kōm̄man joñan wōt an maroñ ñan könnanōk jinen ak jemān kōn interview eo ippān bwilijmään im kōn jimwe im maroñ eo ñan pād ilo iien eo interview eo ej kōm̄man. Interview eo emaroñ kōm̄man elaññe principal eo ak eo jitōñe ejjab maroñ könnanōk jinen ak jemān ak elaññe kar könnanōk jinen ak jemān im emakoko in pād ilo iien eo, ak elaññe ãlikin juon tōre eo ekkar ãlikin leloke köjjelā eo ak jinen ak jemān elikjab in jedelok ñan jikuuļ ñan iien interview eo ippān bwilijmään.

(b) Principal eo ak eo jitōñe enaaj pād ilo iien interview eo an bwilijmään ijellokun ñe bwilijmään eo eaar jab kobaiki bwe en pād.

(c) Elaññe rej bōk rijikuuļ eo ñan kalbuuj, principal eo ak eo jitōñe enaaj loor kilen jerbal ko rej alikkar ilo section 8-19-24. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-14, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-23 Interview ko an bwilijmään ilo jikuuļ im ejjab ikijjeen jorrään ko rej wałok ilo jikuuļ. (a) Bwilijmään ro renaaj kepaak jikuuļ eo im kōkapilōke principal eo ak eo jitōñe kōn unin im melele ko jet ikijjeen unin aer lołok er. Ilo iien eo ej tōpraklōk ilo jikuuļ eo, naaj ãñinlōk bwilijmään eo ñan ippān principal eo ak eo jitōñe bwe en kajjitōk an mälīm in interview ippān rijikuuļ eo.

(b) Moktalok jān jabdewōt interview, principal eo ak eo ej jitōñe enaaj kōnñaanōk jinen ak jemān kōn jimwe im maroñ eo ñan an pād ilo iien eo bwilijmään eo ej kōm̄mane interview eo. Interview eo emaroñ kōm̄man ilo iien eo wōt ewōr mälīm ilo naan jān jinen ak jemān. Aikuj ko ñan köjjelā im bōk mälīm ilo subsection in ejjab aikuj loore elāññe unin im melele ko ikijjeen interview eo ejelōt kokkure ajri ak jorrään ko jet me jinen ak jemān ak bar juon ilo mwēo imōn baamle eo rej ñotaiki bwe eaar kōm̄mane jorrään eo ñae rijikuuļ eo.

(c) Principal eo ak eo jitōñe enaaj kōm̄mane juon an pepa kōn ta ko rej bōk jikier ak juon log im je etan rijikuuļ eo, raan in interview eo an bwilijmään eo, im etan bwilijmään eo im nōmba in badge eo an im nōmba in ripoot eo an bwilijmään eo ñe ewōr.

(d) Elaññe bwilijmāñ eaar bōk rijikuul eo ñan kalbuuj, principal eo ak eo jitōñe enaaj loor kilen jerbal ko kömlöt kaki ilo section 8-19-24. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-15, 5/23/86; am im comp 7/19/93; am im comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-24 Bwilijmāñ ej kalbuuj armej ilo jikuul. Naaj añinłok bwilijmāñ eo ñan ippān principal eo ak eo jitōñe. Jabdewōt iien ñe emaroñ naaj jilkinlok rijikuul eo ñan opijj eo an principal eo ak eo jitōñe ñan an bwilijmāñ eo kömmame jerbal eo an im ej ñan bōke armej eo ñan kabluuj. Ilo iien eo bwilijmāñ ej töpraklōk in bōke rijikuul eo ñan kalbuuj, principal eo ak eo jitōñe enaaj kömmam joñan wōt an maroñ ilo mool ñan könnanök jinen ak jemāñ. [Eff 9/1/82; am im ren §8-19-16, 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

SUBCHAPTER 7

KÖRÖQLÖK IM UKÖTLÖK ONÄN JORRÄÄN KO ÑAN MEN KO MWEIEN KIEN KAR KÖKKURI IM KATTOONI

§8-19-25 Eddo eo ñan kölläiki oñän jorrään ko jän kar kökkuri ak kattoni men ko mwiesen kien. (a) Elaññe ej alikkar im kar lo bwe jabdewōt rijikuul ej e eo an eddo kömmame juon jorrään ekökkure im tattoone jabdewōt imon jikuul ko an kien, imon jerbal ak kein jerbal, ak melan eo, rijikuul eo ak jinen ak jemāñ enaaj köroollök im kölläiki oñän jorrään ko ñan men ko kar kökkuri. Ejjelok köllä en naaj köroolejök ñan kölläiki jorrään ko ñan men ko kar kökkuri elaññe kar jab maroñ kamoole ke rijikuul eo eaar kömmame jorrään eo ekökkure im tattoon men ko.

- (b) Mekarta naan in kömlöt ko ilo jepta in, State emaroñ kaalot ñan kömmame jabdewōt emmaküt eo ekkar ñan köroolitok oñän ko kar kölläiki ñan jorrään ko ñan men ko mwiesen jikuul.
- (c) Elaññe naaj aikuj lełok kauwe ñan rijikuul eo kön jorrään eo eaar kömmame ñan kökkure im tattoon ekkar ñan jepta in, naaj jino jerbale kilen köroollök im kölläiki oñän jorrään ko wōt älikin an dedelök jerbale kilen kauwe eo naaj lełoke ekkar ñan jepta in im ñe principal eo ak eo jitōñe me eaar kömmame jerbal in etale im kappok melele eo ewōr unin an tömak bwe rijikuul eo eaar rube naan in kömlöt ko ilo jepta in. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1153)

§8-19-26 Kilen im wäween jerbal ko rekkar ñan jorrään in kökkure im tattoon men ko mwiesen kien. (a) jabdewōt iien ewōr unin an principal eo ak eo jitōñe tömak bwe juon rijikuul emaroñ an eddo eo ñan kar kömmame juon men ak juon emmaküt me ekökkure ak tattoone jabdewōt imön jikuul ko an kien, imön jerbal im kein jerbal ko ak melan eo, principal eo ak eo jitōñe enaaj jino kömmame juon jerbal in etale im kappok melele ilo iien eo emöktata.

(b) Elaññe jorrāān eo kar kōmmane ñan kókkuri ak katton men ko mweien kien kar juon emmaküt ekōmman bwe en aikuj lelop kauwe ñan rijikuul eo ekkar ñan jepta in, principal eo im eo jitõne enaaj kobaiki im mottan jerbal in etale im kappok melele ko me ej juon men aikuj kōmmane ekkar ñan section kein 8-19-7, 8-19-8, 8-19-9, im 8-19-10, lõmnak kaki melele ko im wäween ko rej walop ak raar walop me rej rejetake kõroolllok im kõlläiki onän jorrāān ko ekkar ñan subchapter in. Emmaküt ko jet ikijeen kõroollok im kõlläiki onän jorrāān ko naaj liküti im kajejtokjäer mokta ñan ñe emoj peke kilen lelop kauwe eo im ñe emaat im möj kōmmani aolep wäween ko ewör ñan kōmman appeal.

(c) Elaññe älikin jerbal in etale im kappok melele eo, ewör unin bwe principal eo ak eo jitõne en tõmak bwe rijikuul eo ej an eddo jorrāān eo eaar kókkure ak katton men ko mweien kien, principal eo ak eo jitõne enaaj karök juon iien kweilop ippän rijikuul eo im jinen ak jemän. Ro renabaj päd ilo iien kweilop eo enaaj principal eo ak eo jitõne, rijikuul eo, im jinen ak jemän wöt.

(d) Kõjjelä eo ilo jeje naaj jilkinlok moktalok jän iien eo im enaaj kōmman ilo form ko an department eo, im naaj jilkinlok ilo mail ñan jinen ak jemän. Ejjelok rijikuul ak jinen ak jemän naaj ba ñan e bwe ej aikuj kõroolllok im kõlläiki onän jorrāān ko kar kōmmani ilo jabdewöt wäween ijellokun ñe kar kõjeläik jinen ak jemän im emoj kar lelop iien ñan an kwalop ta ko ekonaan ba. Kõjjelä eo enaaj kõnnanöök jinen ak jemän kõn melele ko kar loi im raan eo, awa eo, im jikin kweilop eo. Kõjjelä eo naaj jilkinlok ilo mail iettata jonoul lalem raan moktalok jän raan in kweilop eo. Elaññe menin aikuj ñan kōmman bwe aolep ren maroñ kõnono im melele doon kõjjelä eo naaj lelop im kōmmane ilo kajin eo an jinen ak jemän. Jikuul eo emaroñ kojerbal jabdewöt wäween leto letak melele ko jet, äinwöt ilo talboon, ñan jipañlok melele ko ilo jeje ikotaan jikuul eo im jinen ak jemän.

- (1) Jinen ak jemän enaaj uaake kõjjelä eo ilowaan jiljilimjuon raan jän raan eo ilo kõjjelä eo.
- (2) Raan in kweilop eo im ej walop ilo kõjjelä eo emaroñ uköte ñan bar juon iien eläññe jinen ak jemän rijikuul eo ej kepaak jikuul eo in karöke bar juon iien kweilop. Kajitök eo ñan bar karöke ñan bar juon iien kweilop enaaj kōmman ilowaan jiljilimjuon raan jän raan eo ilo kõjjelä eo.
- (3) Kweilop eo im pepe eo ñan kōmmane juon kon emaroñ kōmman im errä kake ilo case ko me joñan onän jorrnää ko kar kōmmani ejjab lapolok jän \$3,500. Elaññe naaj tõpare juon kon, enaaj kōmmane kon eo ilo jeje ikotaan jinen ak jemän im jikuul eo ikijeen kõroolllok kõllä ko ñan onän jorrāān ko kar kōmmani. Juon kon ilo jeje enaaj kōmman wöt ñe joñan onän jorrāān ko kar kōmmani ejjab lapolok jän \$3,500.

(e) Elaññe jinen ak jemän elikjab im jab uwaake kõjjelä eo ilowaan iien eo aikuj kōmmane ie, principal eo ak eo jitõne emaroñ:

- (1) Bar karök juon raan in kweilop eläññe principal eo ak eo jitõne ej lo bwe likjab in jab uwaak eo ear kõn juon wün emman ak eläññe enaaj ñan emmantata eo an jikuul eo ak rijikuul eo; ak
- (2) Kõnnanöök jinen ak jemän ilo jeje bwe kar lelop kõjjelä kõn juon iien ñan ronjake ta ko ekonaan ba ilo juon iien kweilop ippän principal eo ak eo jitõne, im kõn an kar likjab im jab uwaake kõjjelä eo, principal eo ak eo jitõne enaaj lelopke unin kõnono eo ñan superintendent eo an jikuul ko bwe en jerbale.
- (f) Naaj kōmmane kweilop eo ilo wäween in ej walop ijin ilal:
- (1) Pade ko renabaj päd ilo iien kweilop in enaaj principal eo ak eo jitõne, rijikuul eo, im jinen ak jemän. Ijellokun principal eo ak eo ej ijjitõnin

jikuuļ eo jorrāān in kökkure ak katton men ko ḡweien kien eaar kömman ie, rijikuuļ eo, im jinen ak jemān, ebar ejjelok juon armej enaaj mālim an pād ilo iien kweiłok eo kōn jabdewōt wūn.

- (2) Ilo iien kweiłok eo, principal eo ak eo ijitoñin jikuuļ eo me jorrāān eo eaar kökkure ak katton men ko ḡweien kien eaar kömman ie enaaj lemaanłok melele ko kar loi jān jerbal in etale im kappok melele eo im wāween ko aikuj kömmani ñan kōrōllök kōllä ko ñan oñān jorrāān ko kar kömmani.
- (3) Elaññe rijikuuļ eo im jinen ak jemān rej errā kōn joñān oñān eo im kilen kömmame im kōrōllök kōllä ko ñan oñān jorrāān ko kar kömmani, principal eo ak eo jitōñe, rijikuuļ eo im jinen ak jemān renāaj kömmame juon kōn rej errā kake ilo form ko an department eo me enaaj kwałok kilen kömmame im kōrōllök kōllä ko ñan oñān jorrāān ko kar kömmani im töre eo aikuj dedełok im töprak kömmani im kōrōllök kōllä ko ñan oñān jorrāān ko kar kömmani, elanñe joñān oñān jorrāān ko kar kömmani ejjab ɬapłok jān \$3,500. Kōrōllök kōllä ko ñan oñān jorrāān ko kar kömmani remaroñ kömman ilo jabdewōt wāween, ekoba kōllä kōn jañān jān rijikuuļ eo im jinen ak jemān. Elaññe joñān oñān jorrāān ko kar kömmani elapłok jān \$3,500, innem unin kōnono in naaj lełoke ñan superintendent eo an jikuuļ ko eo im enaaj lełoke unin kōnono in ñan attorney general eo bwe en jrbale.
- (4) Ne ededełok kōrōolełok kōllä ko ñan oñān jorrāān ko kar kömmani, aolep melele ko im pepa ko ikijjeen jerbal in etale im kappok melele eo im kweiłok eo naaj kókonj wōt ilo jikuuļ eo iumwin jilu iiō. Ejjelok melele ikijjeen jerbal in etale im kappok melele eo, kweiłok eo im emmaküt ko kar kömmani naaj kōnnaan kaki ñan jabdewōt armej me ejjelok ɥok aer ilo iien kein kōnono kaki.
- (5) Elaññe ej kömman juon kōn ilo jeje im jinen ak jemān ak rijikuuļ eo elikjab in loori karök ko kar errā kaki ilo kōn eo, principal eo ak eo jitōñe emaroñ lełok unin kōnono in ñan superintendent eo an jikuuļ ko. Superintendent eo an jikuuļ ko enaaj etale case eo im kömmame emmaküt eo ekkar, eo im emaroñ koba lełoke ñan attorney general eo bwe en jrbale.
- (6) Elaññe rijikuuļ eo im jinen ak jemān rejjab erra kōn melele ko kar loi me principal eo im eo jitōñe raar kömmani, principal eo ak eo jitōñe enaaj jilkinłok aolep melele im pepa ko ikijjeen jerbal in etale im kappok melele eo im kweiłok eo, im ripooti melele ko kar loi im wāween ko ikijjeen case eo ñan superintendent eo an jikuuļ ko eo im enaaj etale case eo im kömmame emmaküt eo ekkar im emaroñ koba lełoke case eo ñan attorney general eo bwe en jrbale. Elaññe oñān jorrāān ko kar kömmani elapłok jān \$3,500, innem naaj lełoke case eo ñan attorney general eo bwe en jrbale. [Eff 5/23/86; am im comp 7/19/93; comp 5/19/97; cp0omp 2/22/01; am im comp 9/10/09; comp nov 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1153)

§8-19-27 EMÖJ JOŁOKE [R 2/22/01]

§8-19-28 EMÖJ JOŁOKE [R 2/22/01]

§8-19-29 EMÖJ JOŁOKE [R 2/22/01]

SUBCHAPTER 8

KILEN IM WÃWEEN KÖMMAN ABNÖNÖ KO IM JERBAL IN
ETALE IM KAPPOK MELELE KÖN KALIJ9EKLOK, KABNÖNÖ
AK KAKITÖTÖ (EKOBA KABNÖNÖ ÑAN BÖOJE JUON IN
BABU IPPÄN AK KÖMMAN MANIT ETTOON AK BA NAAN KO
RETTOON IM KÖL KO RETTOON), KAMÖRÖ AK KAAMIJAK
IM/AK IDENONE

§8-19-30 Kilen im wäween kömmán abñöñö. (a) department eo enaaj bök buñten ko rekkar ilo iien eo emökaítata ñan kaböjrak jabdewöt kalijeklök, kabnöñö ak kakitötö (ekoba kabnöñö ak kakitötö ñan booje juon in babu ippän ak kömmán manit ettoon ak ba naan ko renana ak ettoon), kamörö ak kaamijak ñae juon rijikuul, ekoba ro köjparok er jän an wałok kalijeklök ñae er äinwöt an wałok melelein ilo section 8-19-2, ñan böbrae bwe en jab bar peddo wałok im ñan kōmadmōdi men ko raar wałok jän kalijeklök eo ñan riabñöñö eo/eo ear jorräān ak ro jet, ñe ekkar.

(b) Abñöñö ko ikijjeen manit ko rejekkar ak men ko rej wałoktok jän naan in kinaaklök ko me rej päd iumwin jepta in remaroñ file i jabdewöt iien jän:

- (1) Rijikuul ro ej wałok kalijeklök, kabnöñö ak kakitötö (ekoba kabnöñö ak kakitötö ñan booje in babu ippän ak kömmán manit ettoon ak ba naan ak köl ko renana ak ettoon), kamörö ak kaamijak, ak idenoñe;
- (2) Rijikuul ro rej loe an wałok kalijeklök, kabnöñö ak kakitötö (ekoba kabnöñö ak kakitötö ñan booje juon in babu ippän ak kömmán manit ettoon ak ba naan ak köl ko renana ak rettoon), kamörö ak kaamijak, ak idenoñe ñae bar juon rijikuul;
- (3) Jinen im jemän, ro rej bök eddoin juon ekkar ñan kien, ro rej päd ilo etan jikuul, ak juon eo ewör an power of attorney im ejela ak eaar lo an wałok kalijeklök eo, kabnöñö ak kakitötö (ekoba kabnöñö ak kakitötö ñan booje juon in babu ippän ak kömmán manit ettoon ak ba naan ak köl ko renana ak rettoon), kamörö, ak idenoñe ñae bar juon rijikuul; ak
- (4) Rijerbal ro, ak volunteer ro rej lo ta eo ej wałok ak rejela kön kalijeklök eo, kabnöñö ak kakitötö (ekoba kabnöñö ak kakitötö ñan booje juon in babu ippän ak kömmán manit ettoon ak ba naan ak köl ko renana ak rettoon), kamörö ak kaamijak, ak idenoñe ñae bar juon rijikuul.

(c) Abñöñö ak complaint ko rej na ruon juon kön rube kömlöt ko ilo jepta in remaroñ kojerbal Department eo an Education Hawaii Administrative Rules Title 8, Jepta 19 Form in Abñöñö, im abñöñö eo emaroñ file jabdewöt iien. Armej ro rejjab maroñ etal im koerbale ak rejjab kônaan koerbale Department eo an Education Hawaii Administrative Rules Title 8, Jepta 19 Form in Abñöñö eo rej maroñ wôt kömmane juon abñöñö, ilo jeje ak ilo naan, ilo an lełok melelein kein ijin ilal:

- (1) Etan armej eo abñöñö ñae ak respondent eo ak kömelele eo ebwe im ej kwalok kön armej eo abñöñö ñae ak respondent eo bwe ren maroñ kalikkar wön armej eo;
- (2) Raan eo (ko) me naan in kinaaklök eo kön kalijeklök eo eaar wałok, kabnöñö ak kakitötö (ekoba kabnöñö ak kakitötö ñan booje juon in babu ippän ak kömmán manit ettoon ak ba naan ak köl ko renana ak rettoon) kamörö ak kaamijak, ak idenoñe eo naan in kinaaklök eo ej

ba kar kõmmane;

- (3) Juon kõmelele kõn melele ko kõn wäween an kar kalijeklök eo, kabñõñõ ak kakitõtõ (ekoba kabñõñõ ak kakitõtõ ñan booje juon in babu ippän ak kõmman manit ettoon ak ba naan ak kõl ko renana ak rettoon) kamõrõ ak kaamijak, ak idenoñe eo me naan in kinaaklök eo ej ba raar wałok im ta pedped in abñõñõ eo, ñe ewõr;
- (4) Juon kõmelelein jorrään eo ak menin kökkure eo, elaññe ewõr; im
- (5) Pepa ko rej ekkejel ippän, elaññe ewõr, im ej kwałok ilo pepa kein kõn manit eo ilo naan in kinaaklök eo.

(d) Abñõñõ ko ilo jeje remaroñ liloki ñan jabdewõt rikaki ak rijerbal, principal eo, vice-principal eo, superintendent eo an jikuuļ ko, ak Civil Rights Compliance Branch. Abñõñõ ko ilo naan remaroñ kõmmani ilo an juon jädełok im kõmmani ak ilo talboon ñan jabdewõt rikaki ak rijerbal, principal eo, vice-principal eo, superintendent eo an jikuuļ ko, ak Civil Rights Compliance Branch.

(e) Principal eo ak eo jitõñe ak superintendent eo an jikuuļ ko, ilo an jerbal ippän Civil Rights Compliance Branch eo, enaaj etale abñõñõ eo im peke elaññe melele ko ilo naan in kinaaklök ko rej enoik an kõmman kalijeklök ñae, kabñõñõ ak kakitõtõ (ekoba kabñõñõ ak kakitõtõ ñan booje juon in babu ippän ak kõmman manit ettoon ak ba naan ak kõl ko renana ak rettoon) kamõrõ ak kaamijak, ak idenoñe. Abñõñõ ko me rejjab päd iumwin jepta in naaj liloki ñan opijj eo ak administrator eo ekkar bwe en etali.

(f) Ñe juon abñõñõ ej file, principal eo ak eo jitõñe enaaj kõmmane juon iaan men kein:

- (1) Jino kõmmane juon jerbal in etale im kappok melele ilo iien eo emõkajtata ekkar ñan section 8-19-31; ak
- (2) Ñe ej alikkar ke ekkar, lełok ñan pade ko iien ñan aer kõmadmõde abñõñõ eo ippäer make mokta jän an jino kõmman jabdewõt jerbal in etale im kappok melele. Wäween in me rej make kõmadmõd ippäer make naaj köerbale wõt ñe pade ko rej, jän er make, errä in bõk kuñaer ilo wäween in. Pade ko rejjab aikuj make kõmadmõde abñõñõ eo er make ippän doon. Ien eo ej jino wäween in me rej make kõmadmõd, ewõr an pade ko jimor jimwe im maroñ in kabõjrak wäween in me rej make kõmadmõd jabdewõt iien, eo im enaaj kõmman bwe en ijjino jerbal in etale im kappok melele eo.

Wäween eo kõn make kõmadmõd ejjab ekkar ñan case ko me:

- (1) naan in kinaaklök eo elukkuun ɻap ñan joñan en me ãinwõt ñe ej liküt riabñõñõ eo/eo eaar jorrään ak jabdewõt armej ilo kauwõtata ñan an wałok jorään ñan er;
- (2) jorrään eo ekõmman bwe ren enoiki kõn bõd in rube kien;
- (3) jorrään eo ekitbuuj lełoke ñan bwilimãañ ak opijj eo an ajri ak Child Welfare Services;
- (4) abñõñõ eo ekitbuuj juon naan in kinaaklok kõn kamõrõ ak kaamijak me elukkuun ɻap an nana, kididdäp ak möññañe ak bar jet kain kilen kalijeklök elukkuun ɻap aer nana;
- (5) ewõr juon jerbal in etale im kappok melele ej kõmman wõt ñae eo abñõñõ ñae ak respondent eo;
- (6) ewõr juon köttõpar im jab peļan in kajoor ak maroñ me ealikkar ikõtaan pade ko; ak
- (7) juon jerbal in etale ak kappok melele enaaj ekkar bwe en kõmman ekkar ñan wäween im melele ko ewõr.

Elaññe wäween eo kõn make kõmadmõd ejjab ekkar, ak elaññe pade ko

rejjab maroñ tōpar juon kon, jerbal in etale im kappok meļeļe eo enaaj jino kōmman jān principal eo ak eo jitōñe ekkar ñan section 8-19-31.

(g) Pade ko jimor remaroñ kōmmane juon kajjítök ñan kōmman emmaküt in jipañ puköt mejlan ilo iien eo emōkajtata ñan principal eo, jabdewōt vice principal, superintendent eo an jikuul ko, ak Civil Rights Compliance Branch eo. Principal eo ak eo jitōñe emaroñ kōmman emmaküt ko ñan jipañ ilo iien eo emōkajtata meñe ejjelok kar kajjítök kake, elāññe ej lo bwe ekkar ñan kōmmani. Principal eo ak eo jitōñe enaaj etale im peke emmaküt ko ñan jipañ pukot mejlan, ilo an jerbal ippān Civil Rights Compliance Branch eo, im elāññe ej peke bwe emmaküt ko ñan jipañ puköt mejlan raikuj kōmman iien eo emōkajtata, principal eo ak eo jitōñe enaaj loloorjaki bwe kein jipañ kein ren jerbal ilo iien eo emōkajtata. Civil Rights Compliance Branch eo enaaj lale bwe kein jipañ ko rej aikuj kōmmani ilo iien eo emōkajtata ren bōk jikier. Likjab in jab loore wāween ko ñan kōmmani ikijeen kein jipañ ko aikuj kōmmani ilo iien eo emōkajtata maroñ watōke bwe ej bar juon wāween rube kien, eo im enaaj kōmman bwe en bar kōmman juon jerbal in etale im kappok meļeļe, kwaļok meļeļe ko naaj loi, im kōmman juon pepe ak jemlok. [Eff Nov 17 2019]
Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1101, 302A-1112; 5 U.S.C. §301, 42 U.S.C. §2000d et seq., 34 C.F.R. §100.9; 34 C.F.R. §101.11)

§8-19-31 Jerbal in etale im kappok meļeļe. (a) Ñe juon abñōñō ej kōmman, principal eo ak eo jitōñe enaaj jitōñe juon eo ejjab jep jān jikuul eo bwe en armej eo ej etale im kappok meļeļe (“investigator”) bwe en kōmmane juon jerbal in etale im kappok meļeļe eo, principal eo ak eo jitōñe enaaj kajjioñ joñan wōt an maroñ ilo mool im ilo mōkaj kōnnaanōk jinen im jemān kōn jerbal in etale im kappok meļeļe eo. Ñe ālikin an kajjioñ jet köttan joñan wōt an maroñ, principal eo ak eo jitōñe ejjab maroñ tōpar jinen ak jemān, investigator eo emaroñ kōmmane im kadedelok jerbal in etale im kappok meļeļe eo.

Riabñōñō eo/eo eaar jorrāñ im eo abñōñō ñae ak respondent eo naaj kōtłok an leļok etan rikamool ro me ej tōmak ewōr aer meļeļe me rekkar ñan abñōñō eo im leļok kein kamool ko ej tōmak rekkar ñan abñōñō eo.

(b) lien eo wōt emōj an investigator eo loi im bōki meļeļe ko im pepa ko rekkar im aikuji, investigator eo enaaj etali im jei kein kamool ko ewōr ippān, im ilo ejjelok pere etale pade ko im rikamool ro in lale ñe naaj tōmaki naan ko aer, kobaiki aolep kein kamool ko ewōr ippān, ekoba kein kamool ko rej kein liaakelok im ko rej kwaļok an ejjeļok ruōn, im lōmňak kōn wāween ko rejenolok im aepokpok ilo kajojo case. lien eo wōt enaaj dedeļok, investigator eo enaaj kōpooji meļeļe ko remool eaar loi im kōmmane juon pepe kōn jabdewōt emmaküt ko rekkar im aikuj kōmmane ñan kabōjrak jabdewōt kalijekłok, kabñōñō ak kakitōtō, kamōrō ak kaamijak, ak idenoñe im bobrae bwe en jab bar walok im puköt mejlan wāween ko rejelōt riabñōñō eo/eo eaar jorrāñ im jukjukunpād eo an department eo. Investigator eo enaaj jilkinłok meļeļe ko eaar loi ñan principal eo ak eo jitōñe, eo im enaaj peke elāññe meļeļe ko rej ekkejellok ippān manit eo emo an rijikuul kōmmane ekkar ñan section 8-19-6(a) ñe ejjab 8-19-13(a). Jabdewōt kilen kauwe eo leļoke enaaj aikuj loore naan in kōmlōt ko ilo section kein 8-19-5 lok ñan 8-19-13, ñe ekkar, ekoba jīmwe im maroñ eo ñan appeal.

(c) Ilo jemlokin jerbal in etale im kappok meļeļe eo, principal eo ak eo jitōñe, ilo an jerbal ippān Civil Rights Compliance Branch eo, enaaj peke elāññe

enaaj wōr jabdewōt wāween ko ñan bōbrae an wōr kókkure ak rupe jímwe ko, ak wāween ko ñan kajimwe ak kōmman bwe en wōr kōllā onān jorrāān ko ñan jabdewōt iaan ro eaar wōr kunaer ilo jerbal in etale im kappok melele eo. `Elaññe pepe eo ej ñan lelok wāween ko ñan bōbrae an wōr kókkure ak rupe jímwe ko aer, ak wāween ko rej kajimwe ak kōmman bwe en wōr kōllā ñan onān jorrāān ko ñan er, principal eo ak eo jitōñe enaaj loloorjake an tōprak kōmmani wāween ko ñan bōbrae an wōr kókkure ak rupe jímwe ko aer, ak wāween ko rej kajimwe ak kōmman bwe en wōr kōllā onān jorrāān ko aer. Riabñōñō eo/eo eaar jorrāān naaj lelok ñane kōjjelā ilo jeje kōn elaññe eaar wōr kein kamooli naan in kinaaklōk ko im emōj kamooli, alikkar in jerbal in etale im kappok melele eo, jabdewōt wāween ko ñan bōbrae an wōr kókkure ak rupe jímwe ko an armej, ak wāween ko rej kajimwe ak kōmman bwe en wōr kōllā onān jorrāān ko naaj liloki, im jabdewōt emmaküt ko jet department eo eaar kōmmani im rej ekkejellok ippān riabñōñō eo/eo eaar jorrāān. Eo abñōñō ñae ak respondent eo naaj lelok ñane kōjjelā ilo jeje kōn elaññe eaar wōr kein kamooli naan in kinaaklōk ko im emōj kamooli, alikkar in jerbal in etale im kappok melele eo, jabdewōt wāween ko ñan bōbrae an wōr kókkure ak rupe jímwe ko an armej, ak wāween ko rej kajimwe ak kōmman bwe en wōr kōllā onān jorrāān ko naaj liloki, im jabdewōt emmaküt ko jet department eo eaar kōmmani im rej ekkejellok ippān eo abñōñō ñae ak respondent eo.

(d) Investigator eo enaaj pukōt kilen an kadedelok jerbal in etale im kappok melele eo ilowaan lalem raan jān raan eo kar lelok case eo ñan investigator eo bwe en jerbale. Elaññe jerbal in etale im kappok melele eo ebōk elōñlok jān lalem raan, investigator eo enaaj kōjeñik pade ko ilo jeje kōn an rumwijklōk, lelok wūn ko unin an rumwijklōk, im ewi aetokan iien eo aikuji ñan kadedelok jerbal in etale im kappok melele eo. [Eff Nov 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1101, 302A-1112; 5 U.S. C. §301, 42 U.S.C. §2000d et seq., 34 C.F.R. §100.9; 34 C.F.R. §101.11)

§8-19-32 Jerbal in etale im kappok melele eo ej wōnmaanlōk wōt.
Department eo enaaj kōmmane jerbal in etale im kappok melele eo kōn naan in kinaaklōk ko ikijeen rube eoon ko ilo subchapter in meñe ejjelok juon abñōñō kar file e ak elaññe kar jołoke abñōñō eo. [Eff Nov 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

§8-19-33 Jipañ ikijeen kajin, jipañ ikijeen jeje, ak jabdewōt jipañ ko rekkar ñan liloki ñan juon eo eaikuji. Jabdewōt armej ej kōmmane juon abñōñō ak bōk kuñaan ilo juon jerbal in etale im kappok melele me enaaj aikuji jipañ ikijeen kajin ak jipañ ikijeen jeje department eo enaaj lelok ñane jipañ eo eaikuji. Jabdewōt armej ewōr an utamwe ak möjno in ānbwin ak kōlmänlokjen me eaikuji jabdewōt kein jipañ eo (ko) ñane ñan an kōmmane juon abñōñō ak bōk kuñaan ilo juon jerbal in etale im kappok melele department eo enaaj lelok ñane jipañ ko eaikuji. [Eff Nov 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

§8-19-34 Emo idenone. Emo idenone im kabñōñō ak kakitōtō ñan idenone ñae jabdewōt armej kōnke armej eo eaar kōmmane juon makütküt ej päd iumwin kōjparok an kakien (protected activity).
[Eff Nov 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

§8-19-35 Jimwe im maroñ ñan kappok kein jipañ ko jet. Ejjelok jabdewōt ilo jepta in naaj melele kake bwe ej kōmman joñan ak kajejtokjān

jimwe im maroñ eo an riabñõñõ eo/eo eaar jorrãän ñan bar kappok kein jipañ ko jet äinwõt an kõmlöt kake iumwin kakien ko an federal im state. Ewõr an juon riabñõñõ/eo eaar jorrãän jimwe im maroñ ñan file e juon abñõñõ ikijjeen kalijeklok ippân kien eo an federal ak state ekoba opijj ko rej loloorjake joor kakien ko:

- (1) Ilo an ejjełok abñõñõ ej file e iumwin jepta in;
- (2) Ilo ejja iien eo wõt juon abñõñõ ej file ak juon ripoot kõn juon jorrãän iumwin jepta in;
- (3) Ilo jabdewõt iien abñõñõ eo kar file e ejjain dedełok jerbale ak jorrãän eo kar ripoot iumwin jepta in; ak
- (4) Älikin an juon abñõñõ file ak ripoot jorrãän eo iumwin jepta in emõj jerbale." [Eff nov 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

2. Melele ko im kein kamool ko kar kõjerbali, ijellokun note ko kõn ijoko kar bõk melele ko jani im note ko jet, ñan juloki emõj kõkalleiki kõn bracket im jeerełok. Melele ko im kein kamool ko rekääl emõj kõmman lain iumwier ak underline i.

3. Men ko kobaikitok ñan kõkääl note ko kõn ijoko kar bõk melele jani im note ko jet ñan lõmnanak kake kakobaba kein im melele ko kar kobaiki ippân doon kar jab kõmman lain iumwier ak underline i.

4. Kakobaba kein ñan im kobain jepta 8-19, Hawaii Administrative Rule ko, naaj jejjet kütieer joñoul raan älikin aer file ilo opijj eo an Lieutenant Governor eo.

Ij kamool bwe men kein kõnono kaki imaanłok rej kabe in elmõkõt in ruul ko kar jei ilo Ramseyer format eo ej ekkar ñan wäween ko aikuj kõmmani iumwin section 91-4.1, Hawaii Revised Statutes, me kar kõweeppâni ilo im file ippân Opijj eo an Lieutenant Governor.

KAR KOWEEPPÂNE FORM IN

Deputy Attorney General

CATHERINE PAYNE,
Chairperson Board of Education

David Y. Ige
Governor
State of Hawaii

Raan eo: 11-07-2019

19 NOV-7 P4:10

GOVERNOR
OPILU EO AN LIEUTENANT

Filed

**STATE OF HAWAII
DEPARTMENT OF EDUCATION**

**DEPARTMENT OF EDUCATION
HAWAII ADMINISTRATIVE RULES
TITLE 8, CHAPTER 19
COMPLAINT FORM**

COMPLAINANT INFORMATION

Last Name	First Name	Middle Name
Number and Street	City	State Zip
Home Phone ()	Work Phone ()	
School/Office	Complex Area	

ALLEGED VICTIM(S)

Name	Address	Phone Number
Name	Address	Phone Number

COMPLAINANT STATUS (Check Applicable Box)

☐ Student	☐ Parent	☐ Legal Guardian	☐ Staff	☐ Other (Specify) _____
----------------------------------	---------------------------------	---	--------------------------------	--

ALLEGED STUDENT OFFENDER(S) (If Known)

Name	Grade	School
Name	Grade	School
Name	Grade	School

BASIS OF COMPLAINT (Check Applicable Box)

☐ Discrimination	☐ Harassment (including Sexual Harassment)	☐ Retaliation	☐ Bullying
---	---	--------------------------------------	-----------------------------------

Date(s) of Incidents ____/____/____ ____/____/____ ____/____/____

COMPLAINT SUMMARY (Identify: Who, What, When, and Where)

(Additional pages and attachments may be submitted with this complaint form.)

WITNESS INFORMATION (Provide Names of Witnesses)

Name	☐ Student ☐ Adult	Address/Organization	Phone
Name	☐ Student ☐ Adult	Address/Organization	Phone
Name	☐ Student ☐ Adult	Address/Organization	Phone

Statement: The information provided above is truthful and correct to the best of my knowledge.

Principal or Designee:
Date Received By

Complainant's Signature	Date
Received by:	
Principal or Designee	Date

COMPLAINT FORM

In accordance with the Americans with Disabilities Act and other applicable state and federal laws, if you require reasonable accommodations due to a disability, please contact a supervisor, principal, complex area superintendent, or assistant superintendent.